

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 12 (115) 2016

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф.,
заступник генерального директора НБУВ

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск),
Ю. Половинчак, Т. Горенко, Т. Дубас, Л. Присяжна,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua
сіаз.укр

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон «Про судоустрій
і статус суддів».....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Беззуб І.

Іноземні інвестиції в українській економіці.....4
Миськевич Т.

Держава та Чорнобильці.

Соціально-економічний вимір проблеми.....10

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

Полтавець С.

Вибори на окупованих територіях Донбасу.....16

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ.....22

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА * 30

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон «Про судоустрій і статус суддів»

Президент України Петро Порошенко підписав Закон України «Про судоустрій і статус суддів», завданням якого є імплементація оновлених конституційних засад здійснення правосуддя для забезпечення незалежності та деполітизації судової влади, посилення її відповідальності перед суспільством, запровадження нових засад формування суддівського корпусу, посилення ролі громадськості щодо контролю за доброчесністю та етичністю представників суддівського корпусу й оптимізація системи судоустрою.

Прийняття Закону про судоустрій є одним з ключових етапів нормативного забезпечення судової реформи, який відкриває шлях для створення якісно нової моделі функціонування судової влади відповідно до суспільних очікувань і європейських стандартів та задоволення суспільного запиту на справедливий суд, що був однією з основних вимог Революції гідності.

Закон вдосконалює процедуру кваліфікаційного оцінювання всіх суддів, розпочату відповідно до Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд». Зокрема, оцінювання проводитиметься за критеріями компетентності (професійної, особистої, соціальної тощо), професійної етики та доброчесності. Кваліфікаційне оцінювання за критерієм професійної компетентності буде проводитись з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації.

Закон передбачає перехід до триланкової судової системи та утворення протягом шести місяців з моменту набуття ним чинності нового Верховного Суду, у складі якого діятимуть Велика Палата, функцією якої є уніфікація судової практики та вирішення юрисдикційних спорів, та чотири касаційні суди, функцією яких є розгляд справ в касаційному порядку.

У розвиток конституційних змін в частині правосуддя Законом про судоустрій встановлено кваліфікаційні вимоги до кандидата на посаду судді. Так, на посаду судді

може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, володіє державною мовою та відповідає встановленим критеріям професійної компетентності, доброчесності та професійної етики.

Судді призначатимуться виключно за результатами публічного конкурсу та кваліфікаційного оцінювання як його складової. В конкурсі на посаду судді Верховного суду матимуть право брати участь як діючі судді, так і кандидати з не менш ніж 10-річним стажем наукової роботи у сфері права або адвокатської діяльності.

Законом «Про судоустрій і статус суддів» закріплена і нова підстава для звільнення судді з посади - непідтвердження легальності джерел походження доходів та майна. Закон містить ряд нових механізмів для запобігання корупції в судовій системі: повний моніторинг способу життя судді, обов'язок подання Декларацій доброчесності та родинних зв'язків тощо. Передбачено створення при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України Громадської ради доброчесності, яка сприятиме ВККС у встановленні відповідності судді або кандидата на посаду судді критеріям професійної етики та доброчесності.

Закон запроваджує нові підходи до розподілу повноважень між органами суддівського врядування. Дисциплінарні повноваження щодо суддів будуть передані до Вищої ради правосуддя, а Вища кваліфікаційна комісія суддів зосередиться на вирішенні кваліфікаційних питань, включаючи проведення кваліфікаційного оцінювання суддів, відкритих конкурсів на посади, спеціального навчання суддів тощо. Такий підхід повністю відповідає європейським стандартам та неодноразового рекомендувався Венеціанською комісією.

«Закон «Про судоустрій і статус суддів» є логічним продовженням змін до Конституції

України щодо правосуддя та вводиться в дію одночасно з ними, наприкінці вересня цього року. До цього часу повинен бути прийнятий також Закон «Про Вищу раду правосуддя», робота над яким на даний момент триває. Також необхідно завершити роботу над новим процесуальним законодавством і забезпечити, щоб Верховний Суд із новою структурою і новим складом запрацював у першому кварталі 2017 року», – зазначив координатор Ради з питань судової реформи, Заступник Глави Адміністрації Президента Олексій Філатов.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» був розроблений Радою з питань судової реформи, яка є консультативно-дорадчим органом при Президенті України.

У Законі враховані всі ключові рекомендації Венеціанської Комісії, які стосуються судоустрою та статусу суддів (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-sudoustrij-i-status-suddiv-37639>). – 2016. – 13.07).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Іноземні інвестиції в українській економіці

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберігає тенденції до погіршення внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України.

Важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку української економіки відіграють іноземні інвестиції.

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо). Водночас, використання іноземних інвестицій для країни є потенційним джерелом загроз, таких як експлуатація сировинних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища, підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, трансфер капіталу за кордон.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, протягом

2015 р. в економіку України надійшло 3,76 млрд дол. прямих іноземних інвестицій. Третину з цих коштів вклали у виробничі підприємства, трохи менше третини – в установи фінансової та страхової сфери.

За даними Держстату, за січень-березень 2016 р. Україна освоїла майже 51,2 млрд грн міжнародних інвестицій. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83,0 % загального обсягу прямих інвестицій, увійшли Кіпр (11,7 млрд дол.), Нідерланди (5,6 млрд дол.), Німеччина (5,4 млрд дол.), Росія (3,3 млрд дол.), Австрія (2,4 млрд дол.), Велика Британія (1,85 млрд дол.), Віргінські острови (1,7 млрд дол.), Франція (1,5 млрд дол.), Швейцарія (1,3 млрд дол.), Італія (972 млн дол.).

Національне законодавство в сфері регулювання іноземних інвестицій декларує захист та сприяння іноземним інвестиціям, встановивши державні гарантії захисту іноземних інвестицій, звільнення іноземних інвесторів від сплати ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України.

На сьогодні в Україні інвестиційна діяльність регулюється такими нормативно-правовими актами: Законами «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про

захист іноземних інвестицій на Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інститути спільного інвестування», Постановами Кабінету Міністрів «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року», «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну діяльність за участю іноземного інвестора» та інші.

З метою активізації роботи щодо розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу України, збільшення обсягу іноземних інвестицій, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективній взаємодії інвесторів з державними органами у грудні 2014 р. Указом Президента України створено Національну інвестиційну раду.

Коментуючи її створення, заступник глави АПУ Д. Шимків відзначив, що ситуація із залученням інвестицій в українську економіку – як внутрішніх, так і зовнішніх – критична, інвестори не мають впевненості у захищеності та прибутковості своїх інвестицій, оскільки за попередні роки вони втратили довіру до влади, а зараз до цього ще додається складна ситуація на Сході та економічна ситуація в країні загалом. На разі існує нагальна потреба в створенні платформи для взаємодії влади та інвесторів, яка поверне довіру та впевненість, що в Україні можна чесно заробляти.

Задля спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та сприянню відновлення економіки держави, наближення законодавства України до стандартів Європейського Союзу, Президент України П. Порошенко підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» (№ 1390-VIII), який скасовує обов'язкову держреєстрацію іноземних інвестицій і спрощує їх залучення в Україні.

Поняття «державної реєстрації іноземної інвестиції» було введено у Законі «Про режим іноземного інвестування» (2012 р.). Обов'язковість такої реєстрації створювала

перепони для бізнесу, бо факт того, що суб'єкт господарювання має іноземні інвестиції фіксувався статутними документами та вносився до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців. Інформація про наявність іноземних інвестицій, їх розмір та структура є загальнодоступною інформацією. У зв'язку із цим процедура реєстрації іноземних інвестицій не має інформаційного сенсу, бо ту ж саму інформацію будь хто може отримати вільно.

Новий Закон впроваджує заявницький принцип державного обліку інвестицій, згідно з яким подання статистичної звітності про здійснення іноземних інвестицій буде здійснюватися підприємствами з іноземними інвестиціями та установами банку. Всі привілеї та переваги, які існують на підставі чинного законодавства та міжнародних договорів України, в тому числі звільнення від митного збору за внески майном до статутного капіталу компанії, будуть однаково застосовуватись до всіх іноземних інвестицій.

В свою чергу, Прем'єр-міністр В. Гройсман під час Шведсько-українського бізнес-форуму 13 червня 2016 р. пообіцяв забезпечити просування іноземних капіталовкладень шляхом створення при уряді Державного агентства супроводу інвестицій.

Більшість експертів, фахівців, юристів вважають, що скасування державної реєстрації іноземних інвестицій позитивно позначиться на підвищенні позиції України у рейтингу Doing Business та індексу інвестиційної привабливості (International Business Compass), а також призведе до зростання прямих інвестицій в Україну (у рейтингу Світового банку «Doing Business 2015» Україна за показником легкості ведення бізнесу займала 96 місце серед 189 країн світу (у 2014 р. – 112 місце); згідно з індексом інвестиційної привабливості (International Business Compass), який розраховує міжнародна консалтингова мережа BDO, Україна в 2015 р. посіла 89 місце зі 174 країн (у 2014 р. – 109 місце).

За словами старшого юриста ЮК Prove Group Я. Абрамова, держреєстрація іноземних інвестицій була одним з адміністративних

бар'єрів на шляху приходу в країну іноземного капіталу, крім додаткового джерела корупції, реєстраційна процедура вже давно нічого собою не представляла. Член Комітету ВР з питань промислової політики і підприємництва, народний депутат М. Хміль також вважає, що новий Закон унеможливить прояви ознак корупції при реєстрації інвестицій і введення окремих кодифікаційних змін до чинного законодавства.

На думку управляючого партнера «Юскутум» А. Афяна, мова скоріше йде про усунення старих непотрібних бар'єрів для інвестицій, ніж про революцію в цій галузі. Для того, щоб компанії почали інкорпоруватися в Україні, одного цього Закону замало, необхідно масштабне оновлення корпоративного законодавства.

Співавтор Закону, президент асоціації інвесторів UVCA Я. Меріло підкреслює, що його прийняття важливо не тільки з метою зменшення рівня бюрократії та боротьби з корупцією, а й для демонстрації політичної волі в питаннях проведення деяких реформ.

Основними перешкодами для інвесторів залишаються відсутність гарантій прав власності, нестабільне податкове законодавство, значний корупційний тиск і валютні обмеження. А у цій сфері ніяких позитивних змін не відбулося, стверджує експерт Економічного дискусійного клубу Є. Олейников.

Саме тому, представники громадської організація «Інститут суспільно-економічних досліджень» (ІСЕД) наголошують на недоцільності такого Закону з огляду на відсутність прямої залежності скасування процедури реєстрації із стимулюванням притоку іноземних інвестицій в Україну та доцільності існування державної реєстрації іноземних інвестицій в контексті забезпечення національної безпеки.

На їхній погляд, скасування процедури державної реєстрації інвестицій на роки вперед залишить державу без інструменту передінвестиційного дослідження джерел походження капіталу та впливу держави на цілі іноземного інвестування з урахуванням регіональної та галузевої спрямованості, що матиме наслідки безконтрольного притоку

іноземного капіталу та створюватиме загрози для національних інтересів.

Слід зауважити, що сьогодні державна політика в сфері залучення прямих іноземних інвестицій характеризується відсутністю контролю за частками залучених інвестицій в розрізі сфер економічної діяльності, законодавчо не встановлено перелік стратегічних галузей, безпечні пороги участі в них іноземного капіталу та відповідний механізм здійснення оцінки такої участі на передінвестиційному етапі. Відсутність стратегії інвестиційної політики та ефективних механізмів регулювання допуску іноземного капіталу призвела до його стихійного розподілу в різних сферах української економіки.

Тому, на думку експертів, вносити зміни в порядок реєстрації іноземних інвестицій до створення нової системи державного управління інвестиційною діяльністю, складовою якої має стати підсистема аналізу та активізації іноземного інвестування в Україні, передчасно. Державна реєстрація іноземних інвестицій повинна бути не скасована, а, навпаки, більш вдосконалена, що забезпечило б підпорядкування іноземних інвестицій національним інтересам, потребам структурної перебудови економіки та прискореного економічного зростання, економічну безпеку держави.

Слід ретельно переглянути правила доступу іноземних інвестицій та врахувати в державній інвестиційній політиці успішний світовий досвід, запевняють фахівці. Наприклад, потенційні інвестори з-за кордону, що мають наміри інвестувати в Іспанію, Грецію, Францію, Нідерланди, Італію, Португалію та багато інших країн, повинні отримати або спеціальний урядовий дозвіл на здійснення капіталовкладень, або повідомити про це. Існує низка обмежень щодо напрямів та обсягів інвестування в багатьох країнах світу, оскільки їх політика направлена саме на захист національних виробників та інтересів. Такий інструмент може бути ефективним як для держави так і для інвесторів. Для інвесторів – допомога в реалізації проєктів, сприяння влади та гарантії в процесі реалізації інвестиційної

діяльності, для влади – спрямування в пріоритетні сфери, контроль та запобігання ризикам.

В той же час, серед експертів, крім думки про необхідність активно залучати іноземні інвестиції, існують і інші погляди – про небажаність широкого доступу іноземного капіталу в українську економіку. Крайнім вираженням подібних точок зору є теза про загрозу «розпродажу України» міжнародним монополіям. Як правило, за такими висловлюваннями глибокого економічного аналізу не стоїть. Вони більше використовуються як пропагандистський лозунг у боротьбі із політичними опонентами.

Іншою, логічнішою позицією, є погляди тих економістів, які у надходженні іноземного капіталу вбачають загрозу серйозної конкуренції українській промисловості, особливо для середнього та малого бізнесу. Вони заперечують низьку ціну підприємств, які виставляються на аукціони під час приватизації, в яких приймають участь іноземці. В США та Європі аналогічні об'єкти коштують набагато більше. Такі погляди потрібно брати до уваги.

Але, говорячи про захист економіки від залучення іноземних інвестицій, мова має йти не про відмову від іноземних інвестицій, які конче необхідні, а про нейтралізацію негативних ефектів, про забезпечення інвестиційного механізму системою безпеки.

Створюючи сприятливі умови для вкладання іноземного капіталу, оголошуючи про національний режим для нього, практично в усіх країнах світу процес залучення іноземних інвестицій в тій чи іншій формі регламентується: їхній приплив заохочують в одні галузі виробництва і обмежують в інші.

В розвинених країнах існують обмеження на право власності на підприємства стратегічних галузей з боку іноземних інвесторів і ступені їх впливу і правомочності. Це стосується, насамперед, гірничодобувного, аграрного сектору, сфери послуг (транспорт, комунікації, фінанси і страхування). Виробничий сектор не містить таких заборон. Змішану форму власності мають підприємства, передані під управління, в концесію, лізинг. Ці підприємства функціонують за участю держави.

Потенційні інвестори з-за кордону в усіх розвинених індустріальних країнах (окрім США, ФРН, Італії і Швейцарії) повинні отримати спеціальний урядовий дозвіл на здійснення капіталовкладень. Та навіть якщо для трансферу капіталу не треба попереднього дозволу, іноземний інвестор має повідомити про нього компетентний державний орган з управління та контролю за інвестиціями у стратегічні сектори економіки: в США – Комітет з іноземних інвестицій, у Німеччині – спеціальний орган з контролю за іноземними інвестиціями. Спеціальний орган з контролю за іноземними інвестиціями, де дотримуються відповідності інтересам національної безпеки та антимонопольному законодавству створено також і у Китаї.

У США налічується 42 види діяльності, які вважаються стратегічними. Рада безпеки може накласти вето на будь-яку угоду, в якій вбачатиме загрозу безпеці та національним інтересам країни. У КНР діє режим розмежування залучених іноземних інвестицій за критеріями: заохочувані, обмежені і ті, що забороняються. Так, обмежуються іноземні інвестиції в секторі нерухомості, в т.ч. у будівництві та експлуатації 5-зіркових готелів, офісних будівель. У фінансовому секторі допускається участь тільки у формі спільних підприємств, притому контрольний пакет акцій повинен бути у китайських компаній, в т.ч. у страхуванні, банках, фінансових і лізингових компаніях, в управлінні фондами (не вище 49 %). СП допускається в аграрному секторі, харчовій промисловості, видобутку корисних копалин, у будівництві НПЗ. Якщо раніше КНР приваблювала іноземні інвестиції будь-якою ціною, то тепер – вибірково, особлива увага звертається на якість інвестицій і значимість галузей і сфер з позиції забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки.

У багатьох країнах існує механізм контролю за поглинанням національних фірм зарубіжними інвесторами. Так, у Німеччині при захопленні 25 % акціонерного капіталу компанії інвестор зобов'язаний інформувати її про це. В Японії для встановлення закордонного

контролю необхідне одностайне схвалення ради директорів корпорації. У Великобританії скупка іноземцями контрольного пакету акцій великих підприємств обробної промисловості може бути заборонена, якщо вона вступає у протиріччя з національними інтересами.

Для порівняльної оцінки інвестиційного середовища України можна поглянути на невеликого західного сусіда – Словаччину. Ця держава показала одні з найбільш швидких та ефективних перетворень бізнес-середовища у світі. Економіка Словаччини на сьогодні демонструє найшвидше зростання в Центральній Європі. Податкові реформи, висококваліфікована робоча сила і державне стимулювання країни створили так званий рай для інвесторів, що привертає знамениті на весь світ компанії, такі як Peugeot-Citroen, Hyundai, Kia Motors, Ford Motors, Volkswagen, Dell Computer Corporation, IBM, Lenovo, Sony, Samsung, US Steel, Tesco Stores SR. Мінімальна заробітна плата в Словаччині у 2015 р. становила 380 євро, середня – 825 євро.

Що стосується залучення коштів в інфраструктурні об'єкти, то цікавим є досвід Туреччини. Це 18-та економіка світу (Україна в шостому десятку). Економічний ривок у цій країні стався з прийняттям у 2003 р. закону про прямі іноземні інвестиції. Його основним інструментом стали спеціальні інвестиційні зони (СІЗ), в яких діють особливі податкові режими і пільгові умови для ведення бізнесу. Таких зон у Туреччині близько 200, і діляться вони на три види: технопарки, організовані промислові зони і вільні зони. Основна частина їх сконцентрована в історично сформованих індустріальних та наукових центрах.

Ще одним інструментом стимулювання інвестицій стало створення Асоціації іноземних інвесторів, яка представляє інтереси іноземних інвесторів у турецькому уряді, стежить за виконанням законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність. На сьогодні у Туреччині зареєстровано близько 30 тис. іноземних компаній. Заможним туркам нема чого ховати гроші в офшорах, кошти можуть спокійно працювати всередині країни, і 12 млрд дол. прямих іноземних інвестицій

у 2015 р. – це реальний капітал, залучений у державу.

Надходження інвестицій в економіку держави чи регіону є фактором однозначно позитивним. Але звичайно, внутрішні інвестиції виглядають набагато привабливішими, ніж зовнішні, адже вони не обтяжені тими багатьма проблемами і незручностями, що пов'язані з експансією західного капіталу.

Прямі іноземні інвестиції, кредити МВФ і приватизація, всупереч очікуванням всіх українських урядів, включно з новим, все ж не служать панацеєю від усіх бід і самі по собі не призведуть до економічного прориву, вважають експерти. Вони є лише невеликим доповненням до внутрішніх інвестицій. Досвід країн, що створили економічне диво, показує, що тільки акцент на внутрішні ресурси може забезпечити країні довгостроковий економічний розвиток.

Всупереч поширеній думці, країни Південно-Східної Азії (Японія, Південна Корея, Китай) зробили акцент на внутрішніх, а не на іноземних інвестиціях. Прямі іноземні інвестиції там становили мізерну частину. Так, за даними Світового банку, в Японії та Південній Кореї, при високому довгостроковому економічному зростанні, щорічні прямі іноземні інвестиції до 1997 р. не перевищували 0,5 % від ВВП. При цьому загальні інвестиції перевищували прямі іноземні інвестиції в Японії в 350 разів (30–35 % ВВП), в Південній Кореї – в 40 разів (20–30 % ВВП), а в Китаї – в 10–30 разів (30–45 % ВВП).

Кредити міжнародних фінансових організацій ідуть, перш за все, на виплату попередніх боргів, тобто повертаються кредиторам, а не скеровуються на розвиток економіки.

Сьогодні в Україні (як і в більшості пострадянських країн) спроможність акумулювання внутрішніх інвестиційних ресурсів є значно нижчою, ніж у країнах Західної Європи чи США.

Як показує досвід інших країн, якщо Україна прагне до економічного дива або хоча б до довгострокового економічного зростання, необхідно, перш за все, розраховувати на внутрішні ресурси. Ліберальна податкова

політика, забезпечення захисту прав власності (як приватної, так і державної) і верховенство права дозволять повернути довіру внутрішнього інвестора і нададуть такий необхідний капітал для розвитку української економіки. А за ним підтягнеться й іноземний інвестор і кредитор.

Разом з тим об'єктивні закони світової економіки, процеси міжнародної міграції капіталу свідчать про те, що Україна не може стояти в стороні від активного залучення і використання іноземного капіталу.

Поступове відкриття української економіки, її інтеграція у світові процеси і структури вимагатимуть тривалого часу і повинні здійснюватись поетапно, в міру визрівання відповідних внутрішніх та зовнішніх передумов.

Найважливіше те, що прямі іноземні інвестиції можуть бути джерелом не лише капіталу, але також нових технологій, навиків менеджменту і системи маркетингу. Ці ресурси, в свою чергу, стимулюють конкуренцію, новачі, акумуляцію капіталу і завдяки цьому створюють робочі місця та економічне зростання.

Таким чином, розглядаючи в цілому двоякий вплив іноземного інвестування на економіку країни-реципієнта, можна зробити висновок, що залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України несе значні переваги. Це підтверджує досвід багатьох країн Центральної та Східної Європи. А для запобігання

негативних моментів, даний процес потребує відпрацювання регулюючого механізму, завдяки якому іноземне інвестування стане взаємовигідним. Отже, залучення іноземних інвестицій залишається однією з ключових проблем економічної реформи в Україні (*Стаття підготовлена з використанням інформації таких джерел: офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); офіційне інтернет-представництво Президента України П. Порошенка (<http://www.president.gov.ua>); Державна служба статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>); офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (<http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>); офіційний веб-портал Міністерства закордонних справ України (<http://mfa.gov.ua/ua>); сайт ГО «Громадське телебачення» (<http://hromadske.ua>); Парламентська експертна група з євроінтеграції (<http://peg.org.ua>); сайт ГО «Інститут суспільно-економічних досліджень» (ІСЕД) (<http://www.vysnovky.com.ua>); веб-портал Racurs.ua (<http://ua.racurs.ua>); сайт Організації вільного Інтернету UAINFO (<http://uainfo.org>); сайт Української асоціації венчурного та приватного капіталу (<http://uvca.eu/ua/>); сайт iPress.ua (<http://ipress.ua>); Федерація роботодавців України (<http://www.fru.org.ua>); інтернет-газета Економіка (<http://ekonomika.com.ua>).*

Т. Миськевич, власкор НЮБ НБУВ

Держава та Чорнобильці. Соціально-економічний вимір проблеми

Президент України Петро Порошенко оголосив 2016-й рік роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи. Про це йдеться в Указі № 702/2015 «Про заходи у зв'язку з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи», який Глава держави підписав 14 грудня 2015 року. Документ, ухвалений з метою посилення соціального захисту постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС громадян, передбачає поліпшення їх медичного та соціально-побутового обслуговування в країні. Кабінету Міністрів було доручено розробити та затвердити план заходів з урахуванням пропозицій центральних та місцевих органів виконавчої влади, наукових установ і громадських об'єднань щодо втілення прописаних у даному Рішенні положень. Згодом, Верховна Рада ухвалила відповідну Постанову «Про вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та про заходи, пов'язані з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи», якою зобов'язала Кабінет Міністрів виконати важливі для соціального захисту пункти та передбачити у проекті Закону України про Державний бюджет на 2016 рік наступне:

- видатки на фінансування заходів, пов'язаних із 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи;
- збільшення обсягу фінансування бюджетних програм, які стосуються медичного забезпечення постраждалих від Чорнобильської катастрофи;
- збільшення видатків на пенсійне забезпечення інвалідів з числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, потерпілих дітей та евакуйованих у 1986 році із зони відчуження;
- виплату пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи в повному розмірі;
- фінансування реконструкції реабілітаційного центру для постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- врахування при визначенні показників обсягу медичної субвенції чисельності наявного населення міст обласного значення, районів, яке частково обслуговується СМСЧ Міністерства охорони здоров'я України;

- відновлення фінансування бюджетної програми «Забезпечення житлом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

17 березня 2016 р. Верховна Рада ухвалила законопроект №2093 «Про внесення змін до закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (щодо соціального захисту постраждалих осіб)». Відповідно до документу чорнобильцям повертається низка пільг, відновлюються категорії зон радіоактивного забруднення. Зокрема, тим, хто проживає у зонах гарантованого добровільного відселення, надається право першочергового безоплатного надання санаторно-курортних путівок або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Також неповнолітнім дітям і/або дружині померлого ліквідатора аварії 1-ї категорії, незалежно від наявності причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою, надаються пільги, якими користувався померлий, а також одноразова компенсація за втрату годувальника, а надалі - щомісячна компенсація. Дітям-чорнобильцям передбачено надання права на безкоштовне утримання в державних та комунальних дошкільних учбових закладах, а також безкоштовний проїзд в межах України у всіх видах транспорту (окрім таксі).

В законопроекті пропонується встановити розміри мінімальних додаткових пенсій за шкоду, заподіяну здоров'ю, для учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС в залежності від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, пропонуються також заборонити будь-яке обмеження,

тимчасове чи постійне призупинення виплати пенсій учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Пропонується також скасувати обмеження пенсій для працюючих пенсіонерів учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та виплачувати їм пенсії у повному розмірі без урахування одержуваного заробітку (доходу) незалежно від місця роботи, заборонивши застосування для них будь-якого обмеження, тимчасового чи постійного призупинення виплати пенсій або щомісячного довічного грошового утримання (зміни до статті 58 Закону). Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС надаються першочергово безоплатні щорічні санаторно-курортні путівки або виплата компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування.

Накладене на ухвалений Верховною Радою Законопроект президентське вето стало повною несподіванкою для чорнобильців. Петро Порошенко повернув документ до парламенту із внесеними пропозиціями, в яких зазначив, що «пропонований документ підхід не відповідає єдиній політиці держави в системі реформування надання пільг, компенсацій і гарантій окремим категоріям громадян шляхом забезпечення їх адресності з урахуванням середньомісячного доходу сім'ї». На думку Глави держави, передбачені законопроектом зміни призведуть до додаткових витрат з державного бюджету України (за прогнозними розрахунками Міністерства фінансів України, реалізація закону щорічно потребуватиме додаткових витрат з державного бюджету України в сумі 1,5 млрд гривень), а за відсутності відповідного визначення джерел доходів бюджету в умовах обмеженості бюджетних ресурсів та істотного падіння економіки держави спричинять розбалансування державного бюджету України. В пропозиціях також йшлося про те, що окремі положення закону вводять переваги, що не відповідає конституційним принципам рівності громадян перед законом та недопущення привілеїв. Так, положення ухваленого законопроекту про надання права неповнолітнім дітям і/або дружині (чоловіку) померлого учасника

ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 1, на пільги і пенсійне забезпечення незалежно від наявності причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою є дискримінаційним стосовно членів сімей померлих постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесених до цієї ж категорії 1, яким відповідні пільги і пенсії надаються лише у разі, якщо смерть годувальника пов'язана з Чорнобильською катастрофою. А положення закону про відновлення компенсацій і пільг громадянам, віднесеним до категорії 4 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є соціально несправедливими відносно громадян, віднесених до категорії 3, яким відповідні преференції надаються з урахуванням середньомісячного сукупного доходу сім'ї, зазначив Петро Порошенко. Президент також вказав на необхідність враховувати соціально-економічне становище в державі та фінансові можливості державного бюджету України.

На сьогодні основним документом, що визначає базові положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на охорону їх життя і здоров'я та створює єдиний порядок визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення, залишається прийнятий 28 лютого 1991 року Українською РСР Закон № 796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»¹. Цим Законом держава взяла на себе обов'язок захисту та повного відшкодування шкоди громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, розв'язання проблем медичного і соціального характеру, що виникли внаслідок

¹ Обов'язок Держави щодо відшкодування шкоди, завданої Чорнобильською катастрофою, впливає також з положень Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 року відповідно до Закону України «Про приєднання України до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду» від 12 липня 1996 року № 334/96-ВР.

радіоактивного забруднення території. В Законі, серед іншого, прописані гарантії підвищених основних та додаткових пенсій та щорічна матеріальна допомога на оздоровлення.

В цілому, на думку експертів, Закон «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» створив набагато більше юридичної невизначеності, а подекуди й беззаконня, в порівнянні з існуючими до 1991 року. Одним із прикладів виникнення непорозумінь може слугувати той факт, що при виплаті чорнобильцям пенсій за інвалідністю Пенсійний фонд України керується не дійсними нормами даного Закону (ст. 50, 54, 67), а відповідними постановами Кабміну, які в кілька разів знижують об'єми виплат (хоча, хіба має Кабмін такі повноваження? За Конституцією, закон має вищу силу, ніж постанова Уряду). Саме через такі казуси суди регулярно поповнюються соціальними справами.

Як показала практика, майже усі задекларовані права і пільги проіснували лише на папері, адже за двадцять п'ять років своєї дії він жодного разу не фінансувався в повному обсязі. Чорнобильці нарікають, що визначені ч. 4 ст. 54 Закону 6 - 8 -10 мінімальних пенсій інваліди -ліквідатори отримували лише після тривалої судової проволочки.

Варто зауважити, що останнім часом, чорнобильці стали значно активніше відстоювати свої права у судах. Місцеві та апеляційні адміністративні суди й досі практично переповнені оскарженнями дій або ж бездіяльності соціальних служб з приводу недоплати громадянам належних соціальних виплат – і далеко не тільки від тих громадян, що постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи. Люди змушені проходити різні інстанції, оформляти значну кількість документів, аби через суди отримати належні їм виплати. Причиною, вочевидь, є доволі громіздка і не завжди ефективна система управління соціальним захистом громадян в Україні. Така ситуація, в свою чергу, зводить до мінімуму можливість своєчасного розгляду справ –на виконання судових рішень іноді

доводиться чекати роками. Утім, навіть у випадку прийняття позитивного рішення суду більшість позивачів не можуть отримати свої кровні у зв'язку з відсутністю коштів у державній казні. «Якщо пенсійний фонд бодай частково виконує рішення, то соціальний захист узагалі їх не виконує. Кажуть, що коштів немає», – стверджує Голова Львівської обласної організації «Союз Чорнобиль України» Всеволод Смеречинський.

Представник Атомпрофсоюзу Микола Тетерин розповідає, як свого часу чорнобильці добились від Уряду прийняття Постанови Кабміна, згідно з якою чорнобильці почали отримувати доплату, що прив'язувалась до мінімальної зарплатні (150%). У 2014 році доплату скасували, але люди продовжували її отримувати, оскільки гроші в бюджет вже було закладено. Пізніше навпаки - доплату відновили, проте її не передбачили в ухваленому бюджеті. Тож досі чорнобильці своїх грошей не отримують.

Частішають прецеденти звернень громадян, потерпілих унаслідок чорнобильської катастрофи до Європейського суду з прав людини. Люди вимагають компенсації потерпілим дітям на харчування, оздоровлення, забезпечення ліками, перерахунку пенсій з дотриманням чинного законодавства України та належної виплати пільг, що передбачені законом тощо.

Між тим, як свідчать самі юристи, на таких типових справах побудовано цілий бізнес, а за пільги судяться не лише малозабезпечені та хворі – серед позивачів трапляються і депутати, і прокурори, і самі судді...

Наразі, за різними підрахунками, заборгованість держави перед постраждалими при аварії на ЧАЕС складає мільярди гривень. У той же час катастрофічна ситуація в українській економіці примушує владу до максимального скорочення бюджетних витрат. Задля цього в Україні традиційно в першу чергу «урізаються» соціальна та гуманітарна сфери. І низка Законопроектів, що надійшли до Верховної Ради поточного року стали цьому підтвердженням.

11 травня групою народних депутатів України, у тому числі з Блоку Петра Порошенка,

внесено законопроект № 4650 «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», в якому пропонується перегляд «старого» однойменного Закону № 796-ХІІ. У пояснювальній записці сказано, що одночасна дія двох систем законодавства є неприйнятною, по-перше, тому, що вони базуються на повністю відмінних підходах та принципах, будучи концептуально несумісними у застосуванні. По-друге, за відсутності єдиної бази законодавства СРСР, яка б забезпечувала вільний доступ до такого законодавства та ознайомлення з ним. Тобто, по факту суспільні відносини регулюються нормами, доступ до яких є обмеженим або ж взагалі неможливим, що є грубим порушенням статті 57 Конституції України, відповідно до якої кожному гарантується право знати свої права і обов'язки.

Детальне вивчення основних положень законопроекту № 4650 надало громадськості підстав говорити про потенційну загрозу конституційним правам українських громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. У зв'язку з цим, Всеукраїнська громадська організація інвалідів «Союз Чорнобиль України» в особі Президента організації Володимира Войтова, направила лист Голові Верховної Ради України А. В. Парубію з вимогою не чіпати «чорнобильський» закон. Насамперед, в листі йдеться про те, що для перегляду згаданого Закону України немає ніяких правових підстав, позаяк Закон про захист чорнобильців пройшов процедуру всенародного обговорення і був прийнятий тим же складом парламенту, який приймав Декларацію про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності України, багато інших законів України, легітимність яких не ставиться під сумнів.

Тижнем раніше, 06 травня, Кабінет Міністрів України ініціював прийняття законопроекту про пенсійну реформу № 4608 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій», яким, серед іншого, по

суті скасовується основна змістовна частина «чорнобильського» Закону, а саме статті 49-59 і 67, де йдеться про пенсійне забезпечення. На думку фахівців, в такий спосіб важливі норми закону ризикують бути передані Уряду України в ручне керування, що суперечить статті 92 Конституції України.

Загалом, протягом 3-х останніх років чорнобильців позбавили значної кількості від раніше встановлених пільг, скасовуючи та спрощуючи статті у ряді відповідних законів. В результаті чорнобильцям було фактично скасовано компенсації, право на безкоштовне отримання ліків та санаторне лікування, право на житлову площу та земельні ділянки. Держава перестала надавати дітям постраждалих право на безкоштовне харчування, безкоштовне користування громадським транспортом. Крім цього, припинено виплати на дітей шкільного віку, які отримали інвалідність, відмінили оздоровчі путівки. Чиновники постійно говорять про нестачу в державі коштів, необхідних на чорнобильські програми. З цього приводу президент Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз-Чорнобиль України» Юрій Андреев говорить про кореляцію скорочення соціальних витрат та збільшення витрат на саму ЧАЕС. Адже основна маса чорнобильських грошей, які виділяє держава, іде не на вирішення соціальних проблем чорнобильців, як дехто вважає, а на зняття станції з експлуатації та на зону відчуження. «Фактично ЧАЕС виводять із експлуатації за рахунок самих чорнобильців», - констатує очільник. Володимир Шидловський, заступник голови міжнародного Союзу інвалідів ліквідаторів аварії на ЧАЕС вважає, що головною причиною того, що, незважаючи на сучасні технології та залучення коштів світового товариства Україна досі не спромоглася вирішити основні «чорнобильські» питання, є проблема нераціонального розподілення ресурсів в країні.

Останнім часом захист прав чорнобильців набуває дедалі більшої гостроти. Про це свідчать масові акції протесту чорнобильців в регіонах та біля стін Верховної Ради, Кабінету Міністрів

і Адміністрації Президента України в столиці.² Так, у березні поточного року колона з близько 300 осіб мітингувальників-чорнобильців перекрила рух по вулиці Грушевського. Учасники вимагали скасування постанови Уряду, що вдвічі «урізала» їх соціальні виплати. 16 квітня чорнобильцями було заблоковано трасу Київ – Харків – Довжанський у селі Войниха, що у Полтавській області з вимогою виплат чорнобильських пенсій та повернення пільг. 12 травня кілька сотень ліквідаторів аварії на ЧАЕС, що приїхали з різних областей України зібрались біля будівлі Верховної Ради. Мітингувальники протестували проти змін до «чорнобильського закону», натомість вимагали його виконання. На початку червня під стінами Кабінету міністрів України на акцію протесту вийшов персонал Чернобильської АЕС, а також робітники з інших підприємств зони відчуження. Вони просили чиновників повернути їм надбавку до заробітної плати за радіаційний фактор в роботі в зоні іонізуючого випромінення, яку не отримують з початку року. Дещо пізніше повернення пільг та законних пенсій вимагали чорнобильці зі всієї Хмельниччини, зібравшись на Майдані Незалежності обласного центру.

Масштабну акцію протесту провели 15 червня 2016 року обласні організації «Союзу Чорнобиль України» з Харкова, Чернігова, Луцька, Вінниці, Черкас, Херсону та Луганська, а також окремі районні організації Київської обласної організації біля будівля Адміністрації Президента України. Загалом зібралося близько 2-х тисяч чорнобильців, які висловлювали обурення бездіяльністю влади щодо забезпечення конституційних прав громадян, постраждалих внаслідок Чернобильської катастрофи.

Лідери громадських чорнобильських організацій підготували Звернення до Президента Петра Порошенка, в якому констатували що до цього часу органами

² Нагадаємо, що в 2011р. Окружний адміністративний суд м. Києва заборонив чорнобильцям протестувати у м. Києві. Відповідне рішення було прийняте за позовом міської держадміністрації.

державної влади, передусім Кабінетом Міністрів України, не виконані вимоги, викладені у «Резолюції Всеукраїнської акції солідарності чорнобильців у боротьбі за свої права», що відбулася 23 березня 2016 року біля будинку Уряду України. Не прислухалися й народні депутати України до вимог, що містяться у «Рішенні Всеукраїнської акції протесту чорнобильців», яка проходила 12 травня 2016 року біля будинку парламенту України. В зверненні йдеться, що українські чорнобильці не можуть і не будуть терпіти таку цинічну бездіяльність влади щодо виконання конституційного обов'язку захищати права постраждалих, що прямо прописано у статті 16 Основного Закону України та намагання Урядом і парламентом України і далі нищити залишки системи соціального захисту постраждалих громадян, брутально порушуючи при цьому принципи державної політики щодо обов'язковості консультацій з громадськістю, визначені статтею 1 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чернобильської катастрофи», а також європейські стандарти у цій галузі, встановлені, зокрема, «Віденською Конвенцією про цивільну відповідальність за ядерну шкоду», ратифіковану Законом України № 34/96 від 12. 07. 1996 р. Зокрема, Главі держави, як до Гаранта конституційних прав і свобод людини, було висловлене прохання виконати своє зобов'язання, надане 26 квітня 2016 року під час покладання квітів до Меморіалу Героям-чорнобильцям, щодо проведення особистої зустрічі з лідерами всеукраїнських громадських чорнобильських організацій та ініціювати відкликання з Верховної Ради України вищезгаданих законопроектів № 4650 «Про правонаступництво України» щодо скасування дії актів СРСР на території України» та № 4608 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій», які категорично не сприймаються чорнобильської громадськістю.

Того ж дня, у приміщенні Верховної Ради України відбулося засідання робочої групи зі

створення Чорнобильської асоціації народних депутатів України, у якому взяв участь віце-президент Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України», народний депутат України I, II і III скликань Володимир Яценко. Учасники засідання, серед яких були народні депутати поточного і попередніх скликань, які мають «чорнобильський» статус, обговорили проект Статуту майбутньої асоціації, шляхи законодавчого розв'язання проблемних питань чорнобильців, а також пропозиції громадських чорнобильських організацій щодо невідкладних заходів, які мають бути вжиті на законодавчому рівні для поліпшення соціального захисту постраждалих від наслідків аварії на ЧАЕС. Важливої уваги було приділено необхідності невідкладного розгляду в Парламенті та прийняття законопроекту № 4442 (4442-1) «Про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», що став результатом майже річної співпраці громадських чорнобильських організацій з Мінсоцполітики України. В документі йдеться про поліпшення пенсійного забезпечення інвалідів-чорнобильців. За основу подальшої роботи щодо поновлення прав інших категорій чорнобильців було запропоновано взяти законопроект № 2093, який був одобрений у Верховній Раді України, але заветований Президентом.

Тим часом, українські чорнобильці чекають від влади належного реагування на їх законні вимоги вважаючи, що Указ Президента України від 14. 12. 2015 року № 702 «Про заходи у зв'язку з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи», і постанова Верховної Ради України від 12. 11. 2015 року № 793 «Про вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та заходи, пов'язані з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи» залишаються, по суті, порожніми деклараціями. Громадяни, що постраждали внаслідок трагедії закликають можновладців не обмежуватись урочистими промовами та покладанням квітів у пам'ятні дати. Водночас не слід забувати, що чорнобильські пільги – не привілей і у разі, якщо обіцяне посилення соціального захисту сьогодні з ряду об'єктивних причин не є можливим, важливо зберегти хоча б існуючі права постраждалих (*Матеріал підготовлено з використанням інформації наступних джерел: Офіційне інтернет-представництво Президента України: www.president.gov.ua; Я – Чернобылец: www.alder.pp.ua; Чорнобильський фонд здоров'я: www.chernobyl-people.org; Союз Чернобыль Украины: www.souzchernobyl.org; офіційний веб-портал Верховної Ради: w1.c1.rada.gov.ua; Всеукраїнське об'єднання ветеранів Чорнобиля: veteranychernobyl.info).*

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

С. Полтавець, старш. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. політ. наук

Вибори на окупованих територіях Донбасу

Тематика виборів на окупованих територіях Донбасу постійно присутня у політичному житті України з часу створення переговорного формату в межах т. з. «Мінська-1» тобто з початку вересня 2014 р. і по сьогоднішній час. В цьому контексті важливим є той факт, політична риторика західних партнерів у стосунках з українським урядом та Президентом за останній місяць поточного року стала більш жорсткою, в той час як позиція РФ відносно «пом'якшала».

Оцінювати перспективи проведення виборів, на території яку контролюють т. з. «ДНР», «ЛНР» потрібно з урахуванням трьох факторів тиску: зовнішні: (ЄС та США); внутрішні (позиція українських політичних сил та громадянського суспільства); сепаратистські утворення та Росія. Ми свідомо об'єднали «ДНР», «ЛНР» та РФ в один фактор, бо позиція псевдореспублік, яку вони озвучують під час переговорів, чітко кореспондується з позицією Росії. Ті меседжі, які країни переговорники отримують від т. з. «ДНР/ЛНР» це слова, які РФ не може озвучити через своїх офіційних спікерів.

Зовнішні фактори. Зацікавленість у переведенні «проблеми Донбасу» із зовнішньополітичної у питання української внутрішньої політики вчергове підтверджують учасники нормандського формату: Німеччина та Франція. За оцінками політичного експерта Є. Магди лідери згаданих країн намагаються як найшвидше знайти шляхи вирішення конфлікту на Донбасі під тиском виборів у Німеччині та Франції. Водночас у публічних заявах, зокрема А. Меркель, стверджує, що вибори на Донбасі не можуть відбутися з об'єктивних причин, бо зараз це небезпечно. Реалізація виборчого процесу, з точки зору німецького канцлера, можлива лише після спільних кроків у напрямку припинення вогню та примирення. Сам факт необхідності їх проведення очільниця ФРН

під сумнів не ставить. Позиція США, щодо можливої дати, формату та умов проведення виборів на територіях які не підконтрольні офіційному Києву, буде узгоджуватися з Президентом України, фракціями парламенту та російською стороною – саме так пояснив неофіційний візит помічника держсекретаря США у справах Європи та Євразії В. Нуланд до Києва 22 червня 2016 р. та Москви 24 червня 2016 р. старший аналітик Міжнародного центру перспективних досліджень Анатолій Октисюк. Експерт оцінює цей візит як своєрідну «розвідку» з метою з'ясувати перспективи проведення виборів на окупованій частині Донбасу та прийняття відповідного закону та змін до Конституції України. З точки зору політичного оглядача Олега Пономаря мова йде про «м'яку капітуляцію Кремля на Донбасі». Аналітик не виключає можливості виникнення Мінська 3,4,5 і т.д. й наводить приклад Хорватії де таких договорів підписувалось більше 10. Український експерт переконаний, що вплив США з кожним «новим Мінськом» буде лише зростати.

Надмірну «м'якість» західних, перш за все американських санкцій проти Росії експерт Інституту Маккейна Девід Креймер вважає величезною стратегічною помилкою США. Санкції, єдиний дієвий спосіб яким можна впливати на Москву і їх кількість повинна була зростати. Зі скептицизмом оцінює американський фахівець і Мінські домовленості. Їх потрібно заморозити, вважає він, бо Росія їх не дотримується взагалі, в той час як домовленості як такі лише фактор тиску на Україну єдиною метою якого є внесення змін до української конституції та вибори на окупованих територіях. Д. Креймер переконаний, що приймати закон про вибори на територіях так званих «ДНР/ЛНР» це абсурдний крок, бо Україна не контролює ці райони, а майже 2 млн. переселенців не мають

змоги проголосувати. Розрахунок лише на дипломатичні важелі, на думку американського експерта, не принесе бажаного результату, натомість ненадання Україні летальної зброї стратегічно не виправдана позиція. Натомість в ЄС існують та все частіше озвучуються думки про те, що проблеми сходу України не привід заганяти відносини Євросоюзу та Росії в глухий кут. В цьому контексті неодноразові публічні висловлювання лідерки французького «Національного фронту» Марін Ле Пен та президента Чехії М. Земана підтверджують існування в Європі потужного проросійського лоббі. Хоч і не так однозначно проте виступив на підтримку Російської Федерації експрезидент Франції Н. Саркозі. Виступаючи на економічному форумі у Санкт-Петербурзі в червні поточного року він, зокрема, зауважив, що «...Україна не може вибрати одного або іншого з партнерів (РФ та ЄС – прим. авт.): вона є другом Росії і повинна бути другом Європи... буде помилкою інтегрувати Україну в НАТО, інтегрувати Україну в Європу...». Навіть залишивши цинізм фрази про дружбу між РФ та Україною поза лапками, треба враховувати, що напередодні президентських виборів у Франції які мають відбутися у 2017 р. рейтинг діючого президента Ф. Олланда складає 12%, а це найнижчий рейтинг очільника держави за всю історію французьких опитувань, отже у опозиційних сил є досить серйозні шанси поборотися за президентський пост. Оцінюючи важливість зовнішніх (міжнародних) факторів впливу на ситуацію на Донбасі директор НІСД, радник Президента України академік НАН України В. Горбулін у своїй статті у газеті «Дзеркало тижня», зокрема зауважив: «...Я вважаю нереальним, що конфлікт на Донбасі можна вирішити дипломатичним шляхом. Краще б адміністрація Білого Дому приділяла Україні за останні 2 роки більше уваги... Обама зробив велику помилку, не надавши Україні смертельної зброї та не відвідавши Україну...» (2 липня 2016 р.). Тиск Заходу на українські парламент та уряд, а таким чином опосередковано і на українську громадськість, з метою примусити провести вибори на окупованих територіях і внести зміни до

Основного Закону країни спів директор програм зовнішньої політики та міжнародної безпеки Центру Разумкова Михайло Пашков вважає «міною сповільненої дії». Експерт вважає, що на Захід (Європа та США) не усвідомлюють всіх негативних наслідків втілення в життя подібних ініціатив. Вжививши квазідержавні утворення в тіло України Захід, перш за все Європа, отримає міграційний вулкан та кризову зону. М. Пашков переконаний, що для Заходу безпечніше «заморозити» конфлікт, одночасно розширюючи нормадський формат переговорів водночас допускаючи, що на пострадянському просторі на невизначений час з'являться ще дві невизнані «республіки». Натомість Німеччина та Франція намагаються досягти успіхів на дипломатичному рівні за рахунок інтересів України з огляду на внутрішні вибори які невдовзі пройдуть у цих двох країнах. Розмови про «нормалізацію відносин з Кремлем», що все частіше лунають в кулуарах європейської політики фахівець вважає спробою Заходу формально закрити тему Донбасу, роблячи вигляд, що не помічають участі в конфлікті Росії, яка живою силою, грошима та зброєю підтримує так звані «ДНР/ЛНР» не визнаючи при цьому себе стороною конфлікту. Найліпше ілюструють «перспективи» розвитку ситуації на сході України вже наявні політичні прецеденти так звані: «Придністровська Молдавська Республіка» (1990 р.); «Нагірно-Карабахська республіка» (1991 р.); «Республіка Південна Осетія» (1992 р.); «Республіка Абхазія» (1993 р.). Пашков нагадує, що останні дві квазідержави Росія визнала в 2008 р. та підписала з ними договори про «дружбу, співробітництво та взаємодопомогу». Політичний оглядач, блогер Кирило Сазонов впевнений, що Україна за жодних обставин не повинна погоджуватись на проведення виборів на окупованих територіях, не кажучи вже про внесення змін до конституції про так званий «особливий статус Донбасу» як би на цьому не наполягали Німеччина, Франція чи будь-яка інша країна західного світу. В плані політичних перспектив для України прийняття подібних рішень рівнозначно з прийняттям отрути вказує К. Сазонов. Для того щоб переконати західних

партнерів у легітимності такої позиції України, варто провести референдум. (Важливо. За даними соціологічних досліджень проведених у березні 2016 р. Центром Разумкова 56% українців проти надання «особливого статусу» Донбасу, а 53% проти проведення виборів на непідконтрольних територіях. Прим. моя С. П.). В інтересах України перевести переговори у формат Мінська-3...Мінська-8 і т.п. Амністія бойовиків, з точки зору експерта, можлива лише після роззброєння, слідства та винесення вироку. Про загрози які виникнуть перед Україною у випадку якщо наша держава не встоїть перед тиском західних партнерів говорив і директор військових програм Центру Разумкова Микола Сунгуровський. Якщо буде реалізовано сценарій за яким відбудеться легітимація влади на територіях так званих «ДНР/ЛНР», то останні зможуть офіційно звернутися до В. Путіна з проханням про військову допомогу – стверджує аналітик.

Примітно, що останні півроку особливої «популярності» набула ідея залучення озброєної місії ОБСЄ до конфлікту на Донбасі. Під приводом того, що такий сценарій проведення виборів задовольняє західних партнерів України (мова про Німеччину та Францію), на нього, хоч і з застереженнями погоджується Російська Федерація, Захід намагається дотиснути Київ та остаточно узгодити регламент, механізми і часові рамки проведення виборчого процесу на територіях квазіреспублік. У вітчизняному експертному середовищі позитиву у таких ініціативах Заходу не бачать. Так, наприклад, згадуваний нами вище М. Пашков перераховує такі ризики: по-перше ОБСЄ не має досвіду у проведенні таких миротворчих (до того ж озброєних) місій. У нинішніх умовах мова йде про 700 в перспективі 900 чол.: по-друге, не можна навіть допустити участі російської сторони у цій місії ОБСЄ, бо за таких обставин міжнародна спільнота узаконить постачання Росією зброї на окуповані території; по-третє, два армійські корпуси сепаратистів та місія 900 чол. з пістолетами це дві неспівмірні вагові категорії; по-четверте, якщо місія ОБСЄ буде контролювати лише лінію зіткнення між ЗСУ та сепаратистами, то вона (місія) взагалі втрачає

сенс, бо не 400 км. російсько-українського кордону непідконтрольні нікому нівелюють завдання ОБСЄ; по-п'яте, неузгодженість позицій України з одного боку, Німеччини та Франції з другого, та сепаратистів і РФ з третього щодо завдань, функцій, повноважень озброєної місії ОБСЄ зводять перспективи її впровадження до нульової позначки. Обґрунтовуючи свою позицію стосовно озброєної місії ОБСЄ на Донбасі радник міністра внутрішніх справ України Зорян Шкіряк зауважив, що для проведення будь-яких виборів на територіях які не контролює офіційний Київ потрібно 10-12 тис. поліцейських місії ОБСЄ. Тільки така кількість здатна забезпечити безпеку на виборах, та й то лише за умови, що сепаратистські бандформування будуть роззброєні та вивезені з території України. Наполегливість західних партнерів України, щодо необхідності обов'язкового проведення виборів на окупованих територіях не прийнятна, вважає народний депутат України Мустафа Найєм. Позиція Заходу: спочатку вибори, потім контроль над російсько-українським кордоном не повинна прийматись українською стороною, бо ніяких гарантій, що контроль над кордоном повернуть, а російські війська виведуть ні Німеччина, ні Франція не говорячи вже про Росію, не дають. Не має жодних гарантій виконання сепаратистами та Росією своїх зобов'язань відповідно до Мінських угод, як раніше не були виконані зобов'язання підписані західними партнерами за Будапештським меморандумом – вказує політик.

Внутрішні фактори. Позиція переважної більшості політичних партій представлених у Верховній Раді України щодо виборів на Донбасі та внесення змін до української конституції негативна. Єдиним виключення залишається «Опозиційний блок». Голова цієї фракції у парламенті Ю. Бойко вважає, що проведення виборів на Донбасі це ключова деталь мирного процесу, неконтрольовані території повинні повернутись в Україну бо держава не може розвиватись за наявності «замороженого конфлікту». Політична риторика представників цієї політичної сили дещо трансформувалася та все ж повністю вкладається у лозунги якими

користувалася раніше «Партія Регіонів» про те, що Україна має «услышать голос Донбасса». Якщо перед анексією Криму це сприймалося як звичайний піар хід, то у середині 2016 р. це звучить більш ніж цинічно, бо «голос Донбасу» сьогодні це військова агресія Росії, кров, загиблі солдати та цивільні і т. п. Водночас продовжуючи «загравати» з «потенційними виборцями» на окупованих територіях вихідці з «ПР» намагаються забезпечити собі політичне майбутнє. Перспектив суттєво збільшити відсоток своїх прихильників на території західних чи центральних областей України у «Опозиційного блоку» майже немає. Чи не єдине на що він (блок) може розраховувати, що частина громадян зневіряться у перспективах швидкого закінчення конфлікту на Донбасі і, як наслідок, змінить політичні вподобання. Але в такому випадку тих хто розчарувався у «БПП» чи «Народному фронті» швидше за все «підберуть» «Радикальна партія» чи «Батьківщина».

Кирило Сазонов стверджує, що на всіх розмовах про особливий статус Донбасу треба поставити крапку. Всі регіони та громадяни країни рівні у своїх зобов'язаннях перед країною. Будь-які спроби тих чи інших політичних сил «продавити» через парламент преференції для окремого регіону можуть стати початком «параду суверенітетів» - вважає експерт, бо Черкащина, Закарпаття чи інший регіон країни нічим не гірші Донбасу. А отже можна очікувати, що місцевим «феодалам» теж може закортити погратися в щось подібне. Україна не зацікавлена в цьому з точки зору свого політичного майбутнього. У особливому статусі Донбасу зацікавлені лише формально дві сторони: так звані «ДНР/ЛНР» і Росія. Фактично ж впливаючи на ці квазідержавні утворення РФ отримує постійний «політичний козир» та матиме можливість впливати на українську політику, економіку, соціальну сферу. Сазонов вважає, що це чергова спроба Росії реалізувати на українській території «чеченську модель». Порівнюючи ситуацію на Донбасі з хворобою, аналітик стверджує, що якщо «ліки не допомагають, то адекватні лікарі можуть наважитись на ампутацію».

Про російські корені ідеї децентралізації говорить і віце-спікер Верховної Ради України Оксана Сироїд. Подібні ідеї в тій чи іншій формі були постійно присутні в риториці різноманітних політичних сил у парламенті України ще з перших років незалежності. Політик переконана, що факт внесення змін до Конституції України та прийняття закону про вибори на окупованих територіях Донбасу стане одночасно нашим (українським) визнанням того, що військовий конфлікт на Донбасі не спровокований зовнішнім втручанням Росії в українські справи, а є внутрішньою громадянською війною, отже Росія ніякої відповідальності за це не буде нести.

Величезний резонанс викликали заяви народного депутата України Надії Савченко про необхідність вести прямі переговори Києва з лідерами т.з. «ДНР/ЛНР». Така ініціатива тим більше резонувала з постійно присутньою на всіх рівнях позицією української влади – «з терористами ми переговорів не ведемо». Ще один важливий аспект полягає в тому, що саме прямих переговорів з сепаратистами домагається від нас РФ. Ведення прямих переговорів з точки зору права це фактичне визнання, а отже легітимація протилежної сторони як рівної собі. Радник голови СБУ Юрій Тандіт заявив, що спецслужба проти подібних ініціатив, бо так звані лідери ДНР/ЛНР відповідно до вітчизняного законодавства – злочинці, Захарченко оголошений у міжнародний розшук як підозрюваний у підготовці терактів. Політолог Тарас Березовець висловився з приводу заяви Н. Савченко більш категорично: «...хотілося б сподіватися, що це помилка від незнання предмета ніж навмисна дія яка йде в розріз з національними інтересами України. Хотілося б почути з цього приводу роз'яснення «Батьківщини» чи є це особистою точкою зору народного депутата Савченко або всієї партії». Політичний оглядач Сергій Руденко у своїй статті для DW стверджує, що за нинішніх умов усі розмови про вибори не мають сенсу. На Донбасі триває війна. Гинуть люди. І жодні вибори не в змозі припинити бойові дії. Для Києва сепаратисти, які взяли в руки зброю, були й назавжди залишаться людьми, які

порушили закон. І останні не повинні плекати ілюзій щодо того, що депутатський мандат змінить їхній статус.

Народний депутат України координатор групи «Інформаційний спротив» Дмитро Тимчук вважає, що за нинішніх умов будь-які розмови про вибори на Донбасі це провокація, погодившись на неї Україна гратиме за сценарієм Володимира Путіна. Проте останнім часом ми все частіше чуємо від офіційних осіб України про можливість проведення виборів на цих територіях після розгортання там озброєної місії ОБСЄ. Так, наприклад, заступник голови АП Костянтин Єлісеєв заявив, що Київ наполягає на необхідності такої місії задля безпеки до, під час та після місцевих виборів на Донбасі. Без такої місії говорити про безпечні та справедливі вибори не доводиться. Водночас дипломат та чиновник визнав, що вибори на окупованих територіях ніколи не відбуваються. Експертна думка часто дисонує з подібними розмовами. Наприклад, М. Пашков коментуючи тему виборів згадував про людські втрати: більше 9 тис. загиблих, 1,7 млн. біженців, окуповано 44 тис. кв. км території, втрачено 20% промислового потенціалу країни і нас (Україну) примушують змінювати власну Конституцію на угоду сепаратистам та країні-агресору.

Третій фактор: позиція сепаратистів та Росії станом на середину липня 2016 р. в цілому зрозуміла. Після невдачі з організацією політичного проекту «Новоросія» Російська Федерація всі зусилля спрямовує на повернення цієї території до складу України але на особливих умовах. Намагаючись створити у цій частині України політично лояльну до себе «владу», вмонтувавши її у політичну систему України, Росія сподівається отримати перемогу перш за все на геополітичному фронті – залишити Україну у сфері власних впливів. В цьому контексті розмови про «руський мир» та його захист лише політичне словоблуддя. В подібних умовах країни захищають громадян яких вони вважають за «своїх» через пропозицію переїхати на власну територію, економічні, соціальні та інші стимули. Позиція сепаратистів виглядає ще більш примітивною, бо базується лише на імітації «державотворення». Не маючи

будь-яких підстав для сепаратизму окрім привнесених ззовні ідей прихильники т. з. «ДНР/ЛНР» волею обставин отримали можливість вирішувати долі оточуючих. Навіть побіжний погляд на біографії очільників цих квазидержав дає відповіді на багато питань, бо нашттовхує на паралелі з жовтневим переворотом в Росії 1917 р. та гаслом: «кто был никем тот станет всем». Останні заяви представників сепаратистів про те, що у випадку якщо Київ не погодиться провести вибори за їх сценарієм вони (ДНР/ЛНР) проведуть їх самостійно, свідчать про те, що Росія через Захарченко та Плотницького намагається дотиснути перш за все Німеччину і Францію, а через них і Київ для проведення виборів за будь-яких умов і якнайшвидше. Захарченко заявив, що вони (ДНР) проведуть восени 2016 р., а представниця ДНР Наталя Ніканорова стверджує, що розроблений в «ДНР» виборчий законопроект який вони передали Києву відповідає стандартам ЄС та ОБСЄ. Водночас у ДНР наполягають, що вибори мають пройти без участі українських партій, а передувати виборам має повна амністія бойовиків. Ніканорова заявила, що відновлення українського телерадіомовлення на їх території не може бути. Сепаратисти пропонують проводити вибори за мажоритарною виборчою системою в один тур, вибраним вважатиметься «кандидат» який отримав просту відносну більшість голосів. Так звані представники «ДНР/ЛНР» Д Пушилін та В. Дейнего заявили, що вони не визнають будь-якого про вибори на Донбасі якщо він не буде узгоджений з «республіками». До того ж Захарченко поставив Україні ультиматум: якщо до 14 липня 2016 р. український парламент не прийме узгоджений з ДНР закон про місцеві вибори, ДНР проведе вибори самостійно. Аналізуючи перспективу проведення подібних виборів Д. Тимчук повідомив, що О. Захарченко дав вказівку зареєструвати в «органах юстиції ДНР» громадське об'єднання «Ветерани Новоросії» і міжрегіональне громадське об'єднання «Союз добровольців Донбасу». За даними Д. Тимука ці об'єднання контролює помічник В. Путіна В. Сурков.

На превеликий жаль позицію сепаратистів та Російської Федерації відстоює і представник

української сторони на переговорах у Мінську В. Медведчук. Він вважає, що питання виборів, змін до Конституції України та амністії повинні бути узгоджені з сепаратистами.

Свої висновки з ситуації що склалася станом на середину літа 2016 р. зробив і М. Сунгуровський. З точки зору експерта Центру Разумкова Росія руками сепаратистів активізувавши обстріли українських територій промацує слабкі місця в обороні перед широкомасштабним наступом. Якщо на територіях ДНР/ЛНР відбудуться вибори це дозволить В. Путіну реалізувати тут «осетинський сценарій». Повідомлення про появу нових російських військових підрозділів на кордоні з Україною та на неконтрольованій офіційним Києвом частині Донбасу лише підтверджують цю версію. Проводити підготовку військових без націленості на активні дії занадто дорого вважає експерт. Якщо політичні важелі впливу на Київ не спрацюють ймовірність російського наступу зросте в рази – стверджує М. Сунгуровський.

До подібних висновків прийшов і В. Горбулін. Директор ІСД переконаний: у випадку ескалації конфлікту Україна повинна бути готова до прийняття непопулярних але необхідних кроків: введення військового стану на всій території країни, оголошенню війни, законодавчого визнання неконтрольованих територій як окупованих, розробити законодавчі механізми позбавлення українського громадянства сепаратистів і т. п.

Як бачимо проблеми внесення змін до Основного закону держави, вибори на неконтрольованих владою територіях, амністія бойовиків складаються в такий вузол проблем котрі Україні поки що не вдається вирішити.

І якщо на перший погляд прості відповіді на складні питання лежать на поверхні: піти на поступки сепаратистам та країні-агресору і все вирішиться, то насправді досвід недавніх часів доводить у подібних випадках проблеми лише загострюються. Приклад Придністров'я, Нагірного Карабаху, Південної Осетії, Абхазії найкраще це підтверджують. Звісно фахівці допускають, що у випадку якщо Київ не проведе вибори на умовах сепаратистів, останні зроблять це самі й тоді реінтегрувати ці райони до України буде значно складніше. Водночас можемо припустити, що проблему сепаратистських територій можна було б спробувати вирішити навіть не міліарним а економічним шляхом – повною блокадою територій. У такому випадку Україна не придбала б собі на цих територіях більше прихильників, але й люди які знаходяться там зрозуміли, що не можна бути одночасно слугою двох панів – їздити за соціальними виплатами на українську територію і будувати міфічний «руський мир» принагідно оголошуючи всіх інших українців «бендерівцями» і т.п. Досить уникати правди, слід називати речі своїми іменами: Україна втягнута у війну й хоча вона має багато ознак «гібридної», все ж вона залишається війною (*Матеріал підготовлено з використанням таких джерел: <http://www.ednist.info>; <http://www.depo.ua>; <http://rusvesna.su/>; <http://www.pravda.com.ua>; <http://obozrevatel.com>; <http://rian.com.ua>; <http://delo.ua>; <http://politiko.ua>; (<http://zik.ua>; <http://censor.net.ua>; <http://www.eurointegration.com.ua>; <http://7dniv.info>; <http://gazeta.zn.ua>; <http://politeka.net>; <http://www.dialog.ua>; <http://podrobnosti.ua>; <http://hvylya.net>; <https://www.facebook.com/profile.php?id=100006709539652&fref=nf>).*

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

(червень 2016, за матеріалами українських ЗМІ)

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. спів роб. НЮБ НБУВ

Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ у червні 2016 р.:

Процес законотворення:

Обговорення змін до Конституції (судової реформи, децентралізації та особливого статусу окупованих територій, автономії кримських татар), так званого «безвізового пакету».

Труднощі нової коаліції після її фактичного розпаду.

Питання стабільності національної валюти.

Перші кроки Н. Савченко в якості політичної фігури.

Проблеми реформування:

Підсумки місцевих виборів та підготовка до їх повторного проведення у семи проблемних округах. Пристрасті в ЦВК та ризик реваншу колишніх «регіоналів». Питання виборів на окупованих територіях Донбасу, декомунізація.

Проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, зокрема ГПУ, НАБ та НАЗК. Тиск влади на суддів та ЦПК, протиріччя між ГПУ та НАБ. Оцінка діяльності Ю. Луценка на новій посаді генпрокурора. Деолігархізація, розслідування подій на Майдані. Звинувачення О. Онищенко у причетності до «газових схем», арешт чиновників, «чорна каса». Оцінка діяльності нової поліції.

АТО і проблеми окупованих територій:

Ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій (військові реформи, роль НАТО), відбудови. Труднощі територіального устрою, вирішення проблем з переселенцями.

Укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Порушення перемир'я та застосування «відведеного» озброєння.

Діяльність сепаратистів та їх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та

збройні сутички між угрупованнями найманців та збройними силами РФ. Перешкоджання діяльності ОБСЄ та наростаюче невдоволення місцевого населення та бойовиків. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини.

Загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство, що нависла над Україною. Боротьба з контрабандою, в т. ч. проти незаконного обігу зброї на території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям (перекриття каналів фінансування).

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект):

Інформаційна війна РФ проти України, що відображається в т. ч. у російських та західних ЗМІ. Гуманітарні конвої з сумнівним вмістом, заперечення фактів військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти українських політв'язнів. Дії Кремля в напрямку дестабілізації ЄС (порушення повітряно-морського простору), військова операція у Сирії та підтримка КНДР, що стали причиною зіпсованих відносин з Туреччиною та ігнорування санкцій щодо України членами МС.

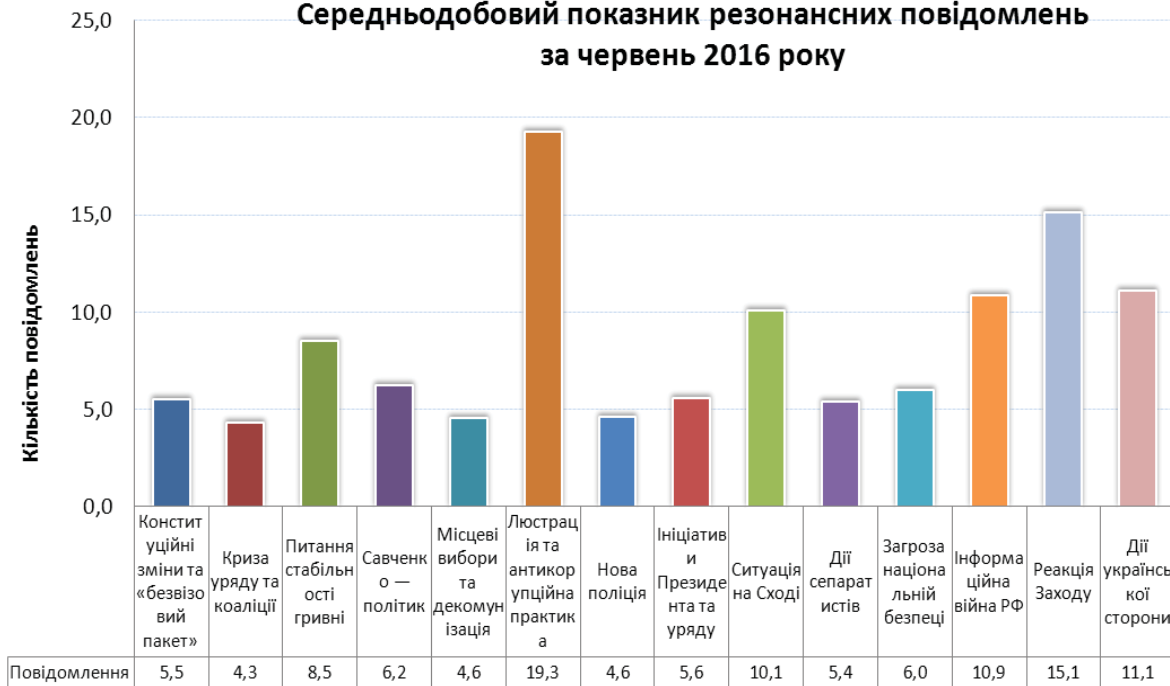
Реакція Заходу та цивілізованого світу щодо подій в Україні. Впровадження санкцій та засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримання політв'язнів). Усвідомлення того, що проблема України стала лише початком глобального протистояння (участь РФ у війні в Сирії, підтримка КНДР). Труднощі та протиріччя в ЄС (BREXIT — ланцюгова реакція), проблема мігрантів та тероризму.

Дії української влади на шляху збереження цілісності держави та миру. Успіхи української дипломатії та ЗМІ (звільнення політв'язнів), санкції, судові позови та забезпечення енергетичної безпеки країни.

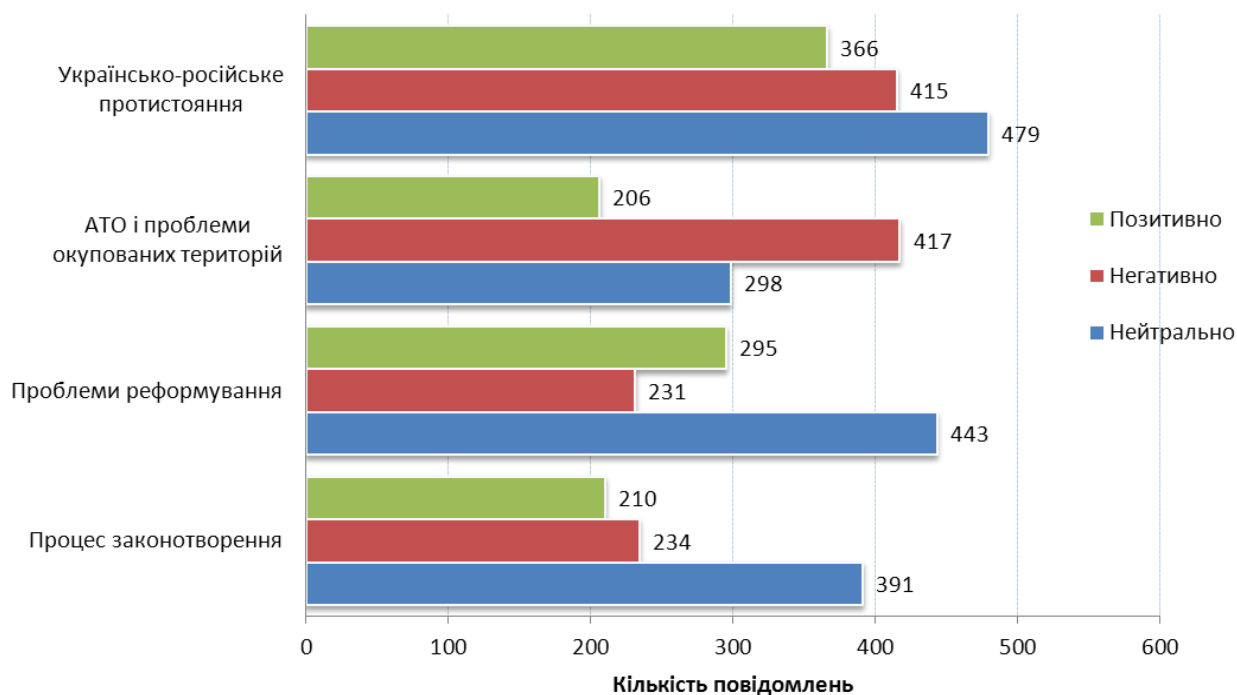
Сума резонансних повідомлень за червень 2016 року

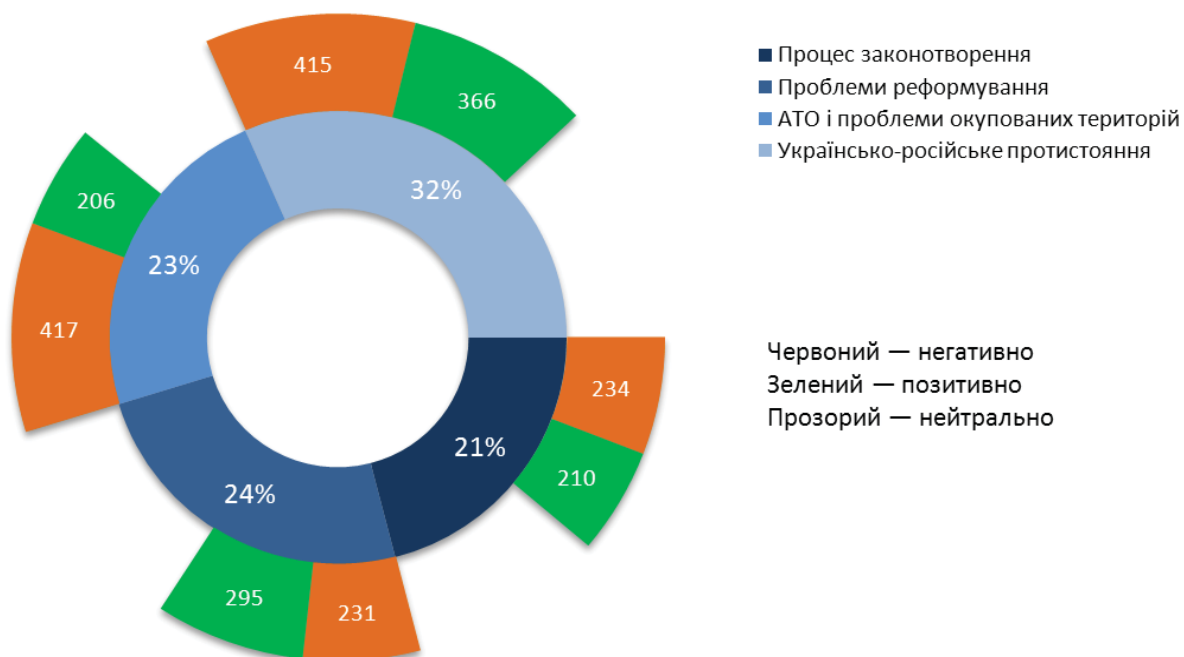
Середньодобовий показник резонансних повідомлень за червень 2016 року

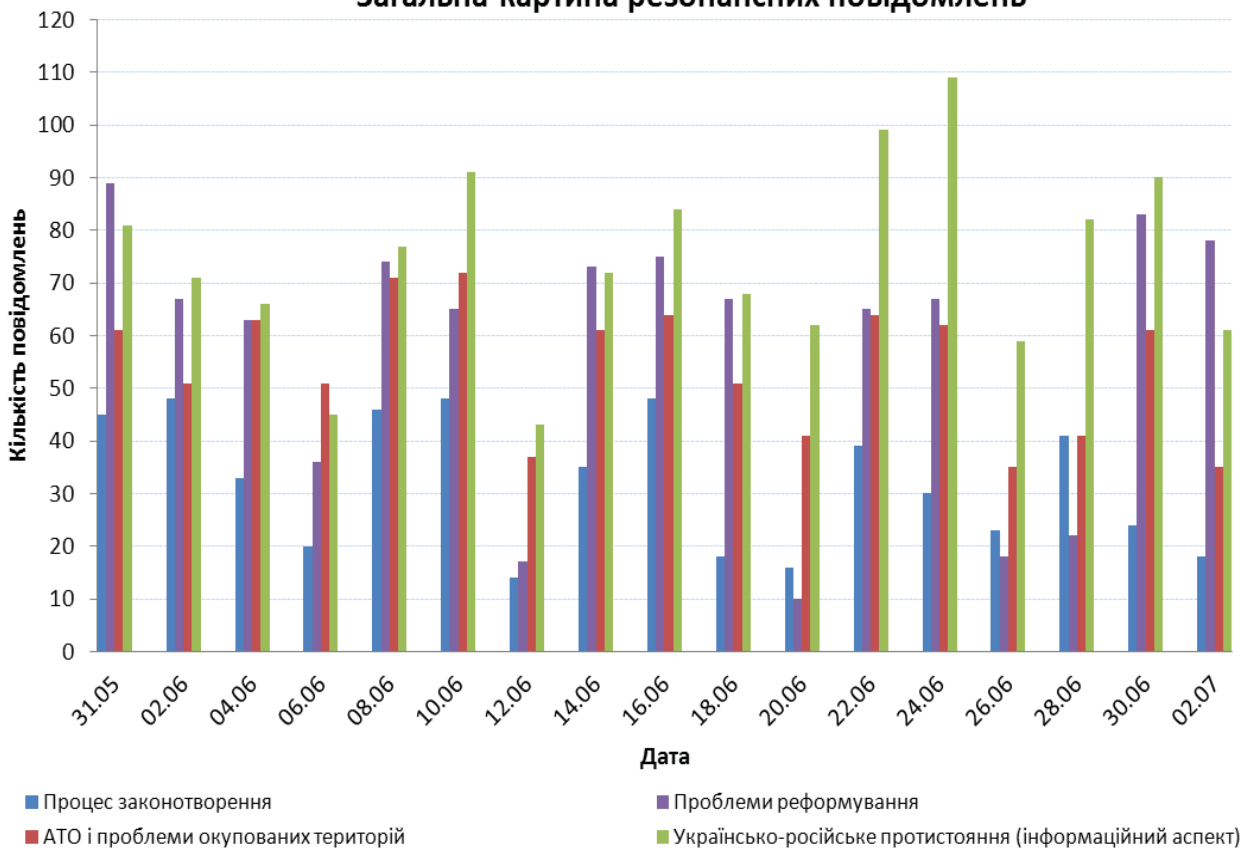
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за червень 2016 року

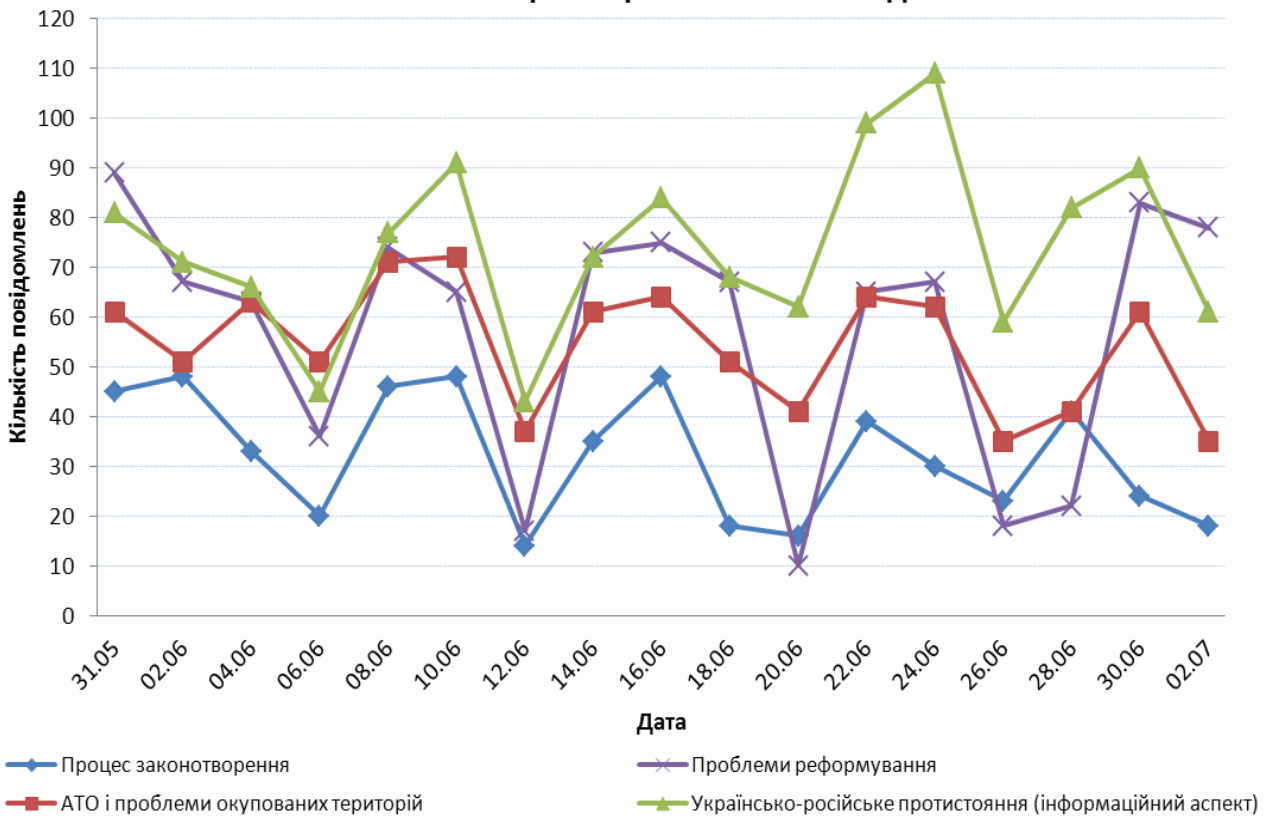
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за червень 2016 року

Загальна картина резонансних повідомлень

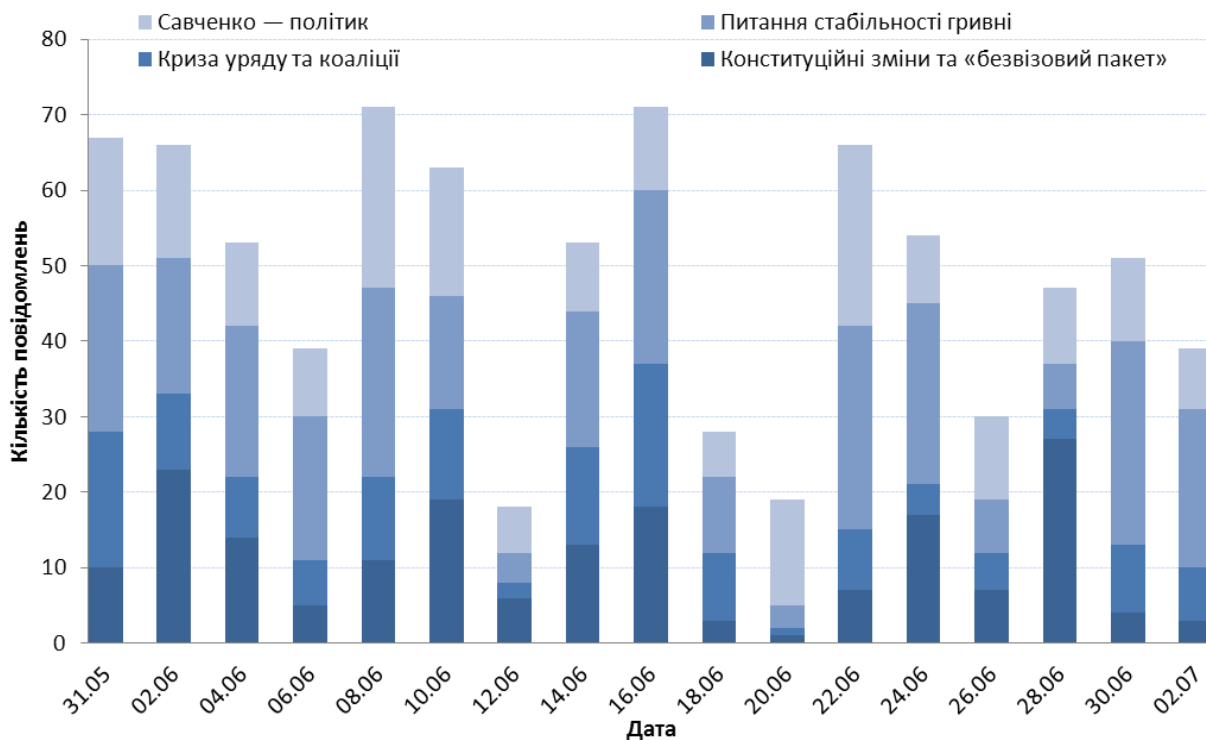

Загальна картина резонансних повідомлень

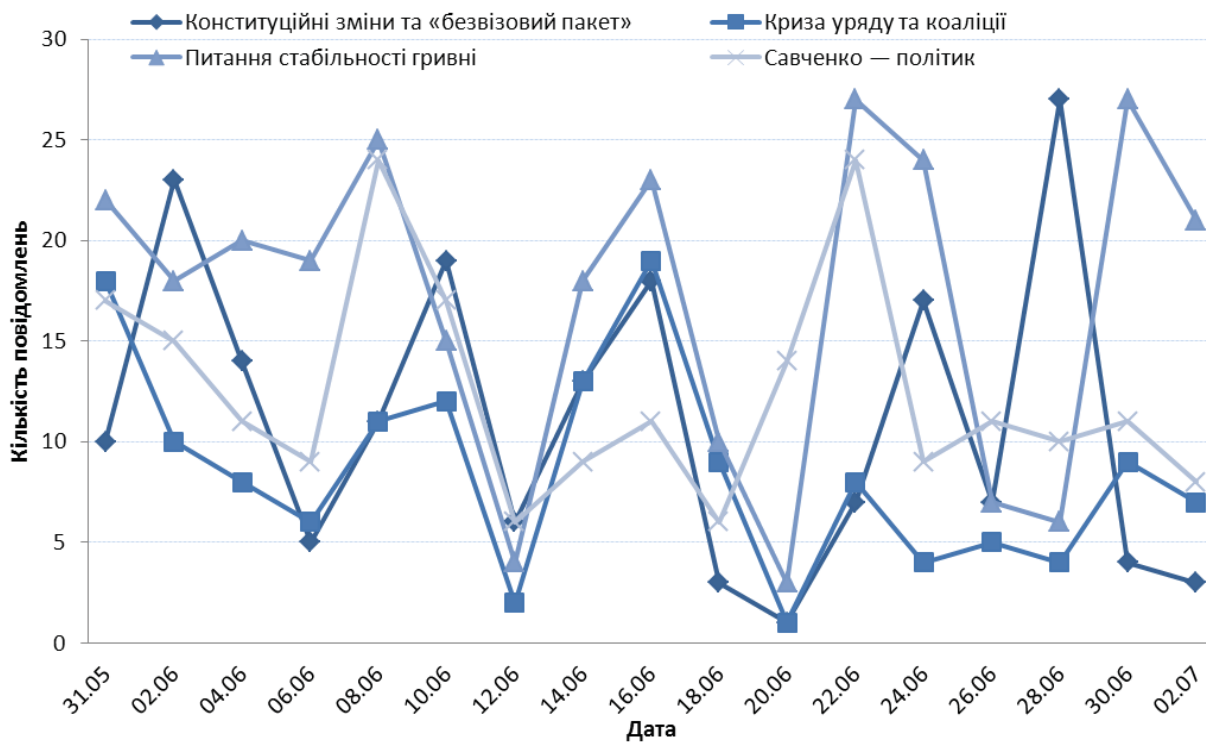

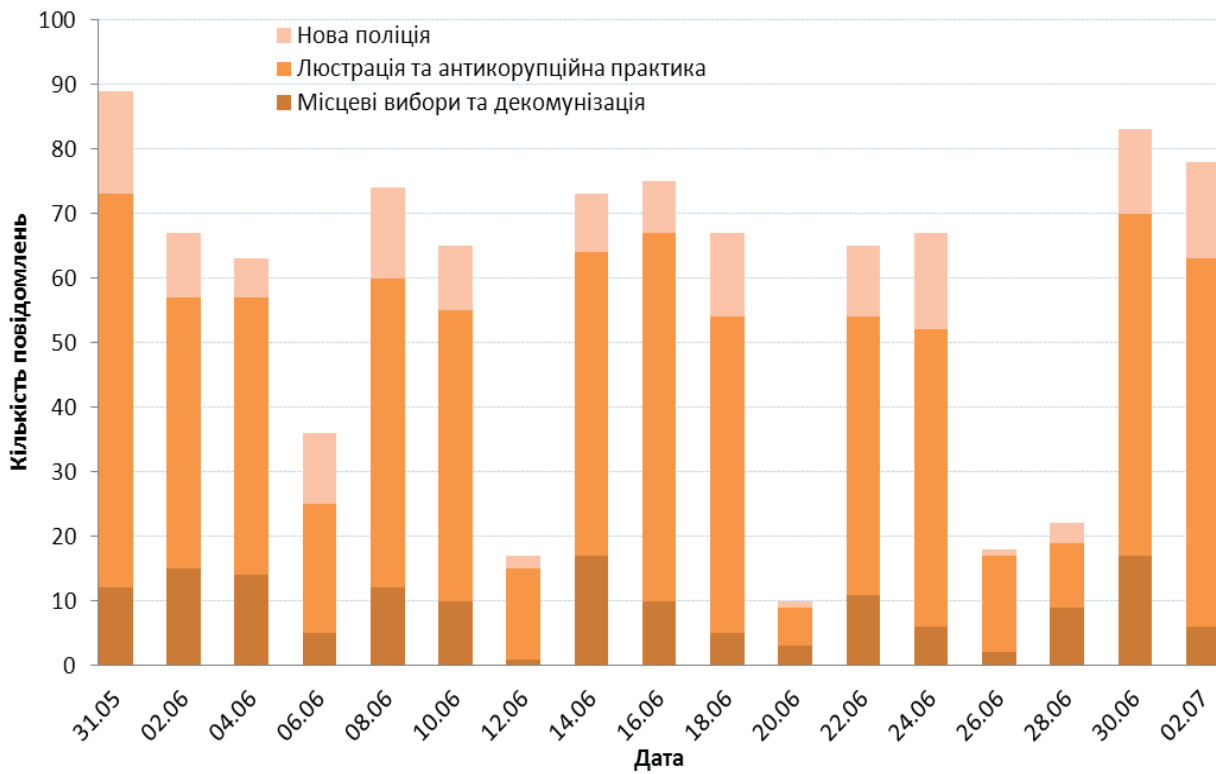
Процес законотворення

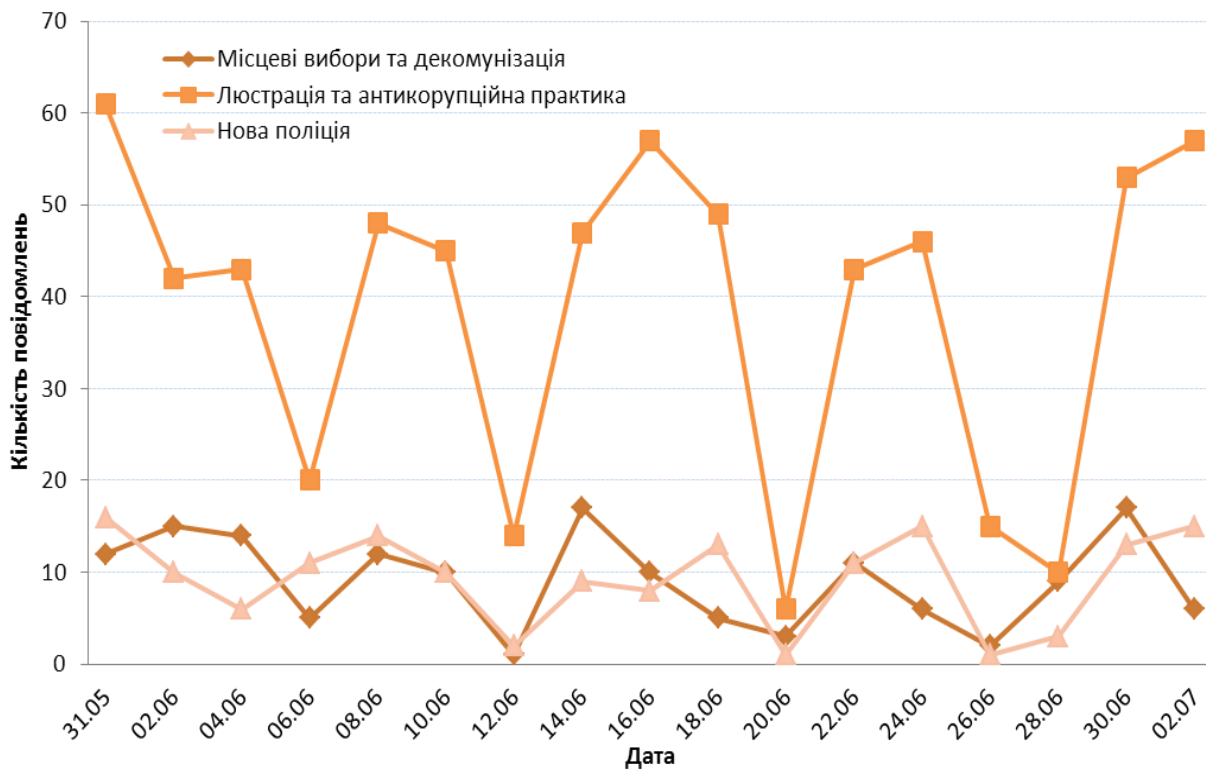
Процес законотворення

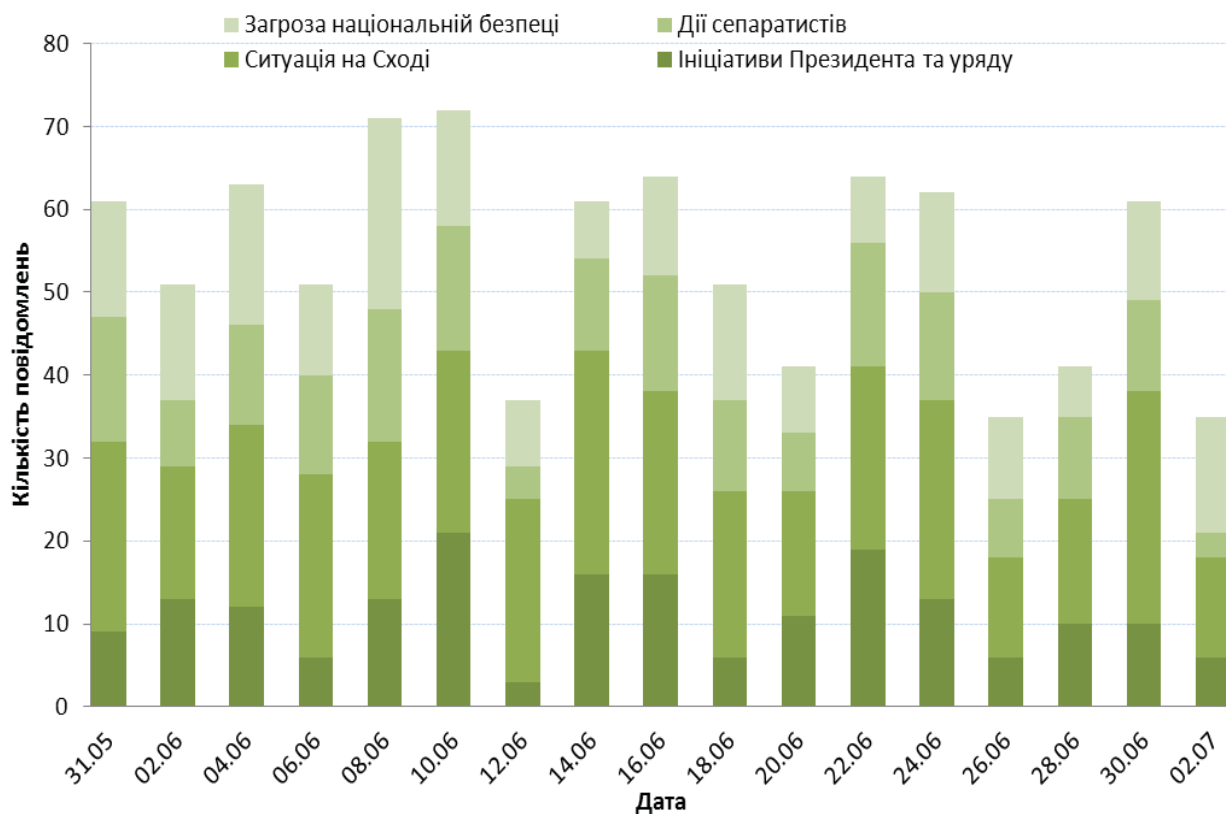
Проблеми реформування

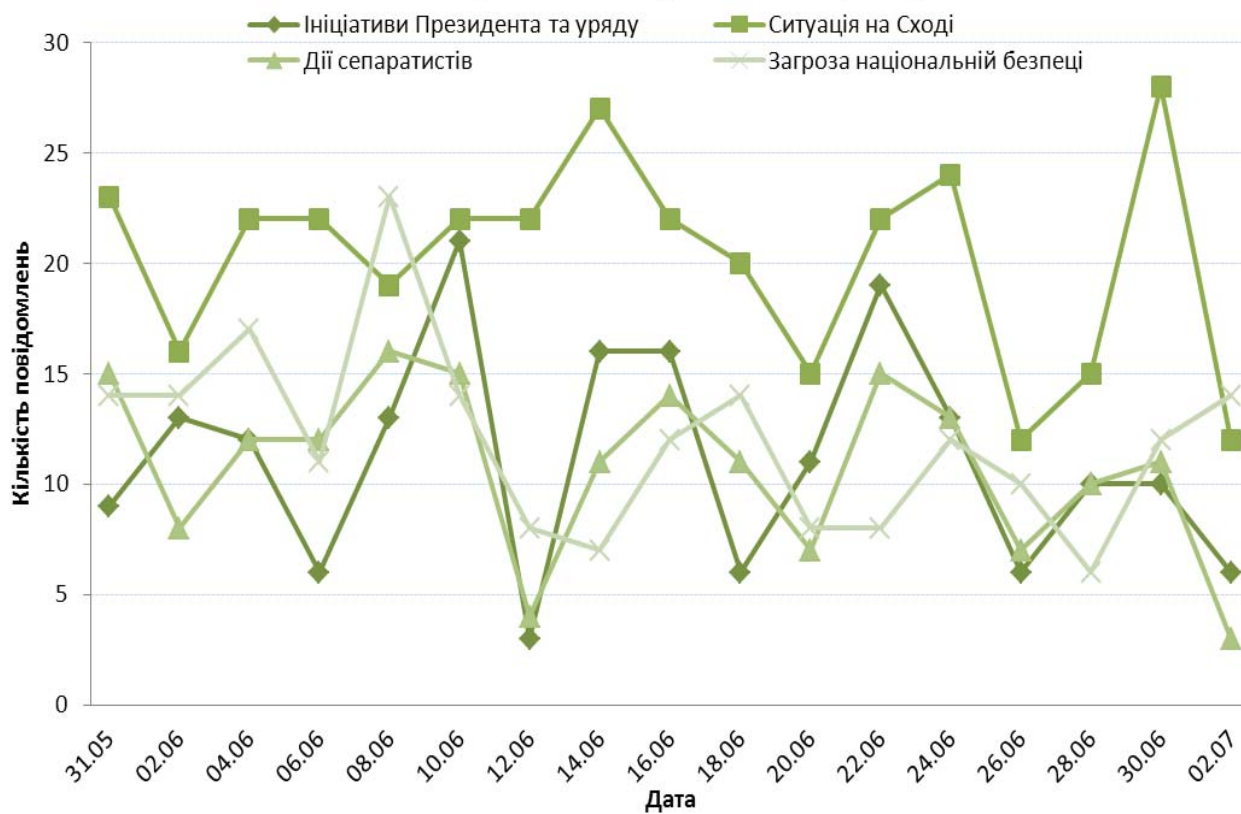
Проблеми реформування

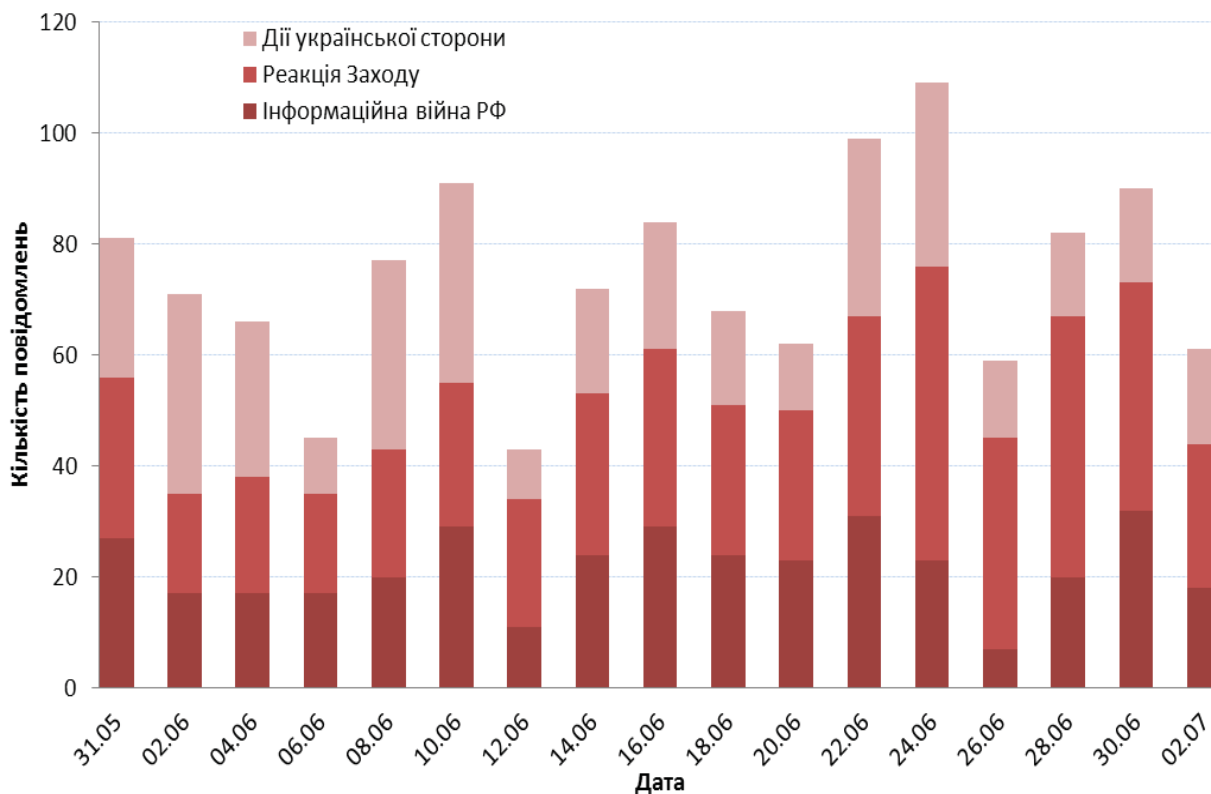
АТО і проблеми окупованих територій

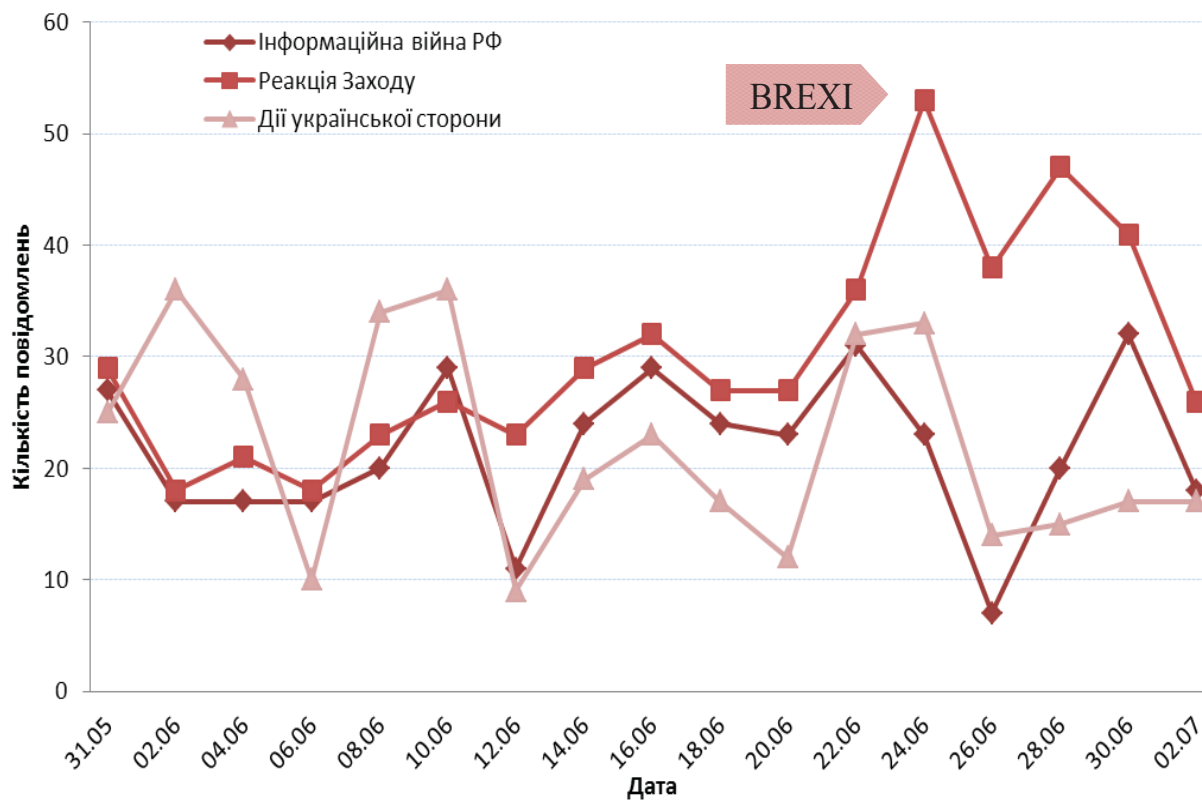
АТО і проблеми окупованих територій

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті: PRAVOTODAY

Про автора: Адвокат Морозов Е.А.
(судебная защита)

Частные исполнители: какова степень угрозы для должников?

Требования к частным исполнителям. Контроль за действиями и виды ответственности частных исполнителей. Противостояние: заемщик & банк. Третьейская оговорка в потребительском кредитном договоре.

В начале июня 2016 Верховная Рада Украины приняла Закон Украины «Об исполнительном производстве» в новой редакции.

Новеллой этого Закона является внедрение института частных исполнителей как одного из перспективных направлений развития исполнительного производства, правовой статус и организация деятельности которых будет устанавливаться Законом Украины "Об органах и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов".

Принимая во внимание вышеуказанное и с учетом тяжелой экономико - социальной ситуации в стране, не добросовестные работники банковских учреждений с новой силой начали пугать потребителей кредитных услуг мол, если не будет выплачен кредит в сжатые сроки - мы обратимся в «свой» суд (имеется в виду третейский), а уже выполнять судебное решение будут профессионально обученные «крепкие ребята» ...

Попробуем разобраться на предмет соответствия действительности.

В п. 5 пояснительной записке к законопроекту "Об органах и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов" Заместитель Главы Администрации Президента Украины господин Алексей Филатов делает прогноз социально-экономических и других последствий принятия законопроекта, в частности: «принятие законопроекта направлено на

обеспечение качественного и быстрого выполнения судебных решений и решений других органов в соответствии с европейскими стандартами, равноценной конкуренции между государственными и частными исполнителями, соблюдения баланса полномочий частных и государственных исполнителей, и повышение уровня доверия общества к системе принудительного исполнения решений в целом».

Необходимо указать, что в соответствии с регистрационной карточкой Закон Украины "Об органах и лиц, осуществляющих принудительное исполнение судебных решений и решений других органов" (далее - «Закон») 17.06.2016 г. направлен на подпись Президенту.

Раздел III Закона дает определение, а также регулирует деятельность частных исполнителей.

Так, ч.1 статьи 19 Закона устанавливает, что частным исполнителем является гражданин Украины, который уполномочен государством осуществлять деятельность по принудительному исполнению решений в порядке, установленном законом.

В свою очередь ст. 21 Закона устанавливает требования к частному исполнителю, в частности: частным исполнителем может быть гражданин Украины не моложе 25 лет, имеющий высшее юридическое образование степени магистра, владеющий государственным языком, имеет стаж работы в области права после получения диплома магистра не менее двух лет и составил квалификационный экзамен.

Не может быть частным исполнителем лицо: 1) не соответствующее требованиям части первой настоящей статьи; 2) признанное судом ограничено дееспособным или недееспособным; 3) которое имеет не снятую или непогашенную в установленном законом порядке судимость; 4) совершившего

---

* Збережено стиль і граматику оригіналу

коррупционное правонарушение или нарушение, связанное с коррупцией, - в течение трех лет со дня совершения; 5) которому за нарушение требований законодательства аннулировано свидетельство о праве на занятие нотариальной или адвокатской деятельностью, осуществление деятельности частного исполнителя или арбитражного управляющего (распорядителя имущества, управляющего санацией, ликвидатора), - в течение трех лет со дня принятия соответствующего решения; б) освобождённого от должности судьи, прокурора, сотрудника правоохранительного органа, с государственной службы или службы в органах местного самоуправления в связи с ненадлежащим исполнением таким лицом служебных обязанностей, - в течение трех лет со дня такого освобождения (ч. 2 ст. 21 Закона).

Отдельно необходимо отметить, что согласно ст. 20 Закона Министерство юстиции Украины осуществляет контроль за деятельностью частных исполнителей и определяет соответствующий порядок осуществления контроля за деятельностью частного исполнителя, а также приостанавливает и прекращает право на осуществление деятельности частного исполнителя.

Кстати ст. 25 Закона предусматривает, что частный исполнитель перед тем как заступить на службу принимает Присягу (!!!) и постоянно повышает свою квалификацию (ст. 37 Закона).

Учитывая указанное усматривается, что частными исполнителями могут быть «крепкие ребята», но с высшим юридическим образованием, опытом работы, которые должны соблюдать правила этики, подконтрольные и подчинены Министерству юстиции Украины и действия и / или бездействие которых, можно будет обжаловать в судебном порядке (ст. 40 Закона) и которые, между прочим, несут за свои решения, действия или бездействие и причиненный третьим лицам вред: гражданско-правовую, административную или уголовную ответственность в порядке и объемах, установленных законом, а также дисциплинарную ответственность в порядке, установленном настоящим законом (ст. 41).

Таким образом, с принятием вышеизложенного Закона, не верно будет бояться возвращения в «лихие 90-е годы»

..., наоборот есть надежда, что все же права взыскателя таки будут реализованы в рамках исполнительного производства, а должник, в своем арсенале, будет иметь соответствующие правовые средства для защиты своих процессуальных прав от всевозможного произвола частных исполнителей.

Относительно «своего банковского суда» или третейской оговорки в кредитном договоре.

Статья 5 Закона Украины «О третейских судах» предусматривает, что на рассмотрение в третейский суд может быть передан спор при наличии между сторонами третейского соглашения, которое отвечает требованиям этого закона.

В соответствии со статьей 12 Закона Украины «О третейских судах» третейское соглашение может быть заключено в виде третейской оговорки в договоре, контракте или в виде отдельной письменного соглашения.

Третейское соглашение является основанием для передачи спора на рассмотрение третейского суда, а в некоторых случаях - и основанием для создания и деятельности такого суда. Таким образом, принадлежность формы и содержания третейского соглашения, наличие в ней всех существенных условий, предусмотренных законом, является первичной и обязательным условием правомерности третейского разбирательства, а следовательно - и третейского решения.

Одним из способов реализации права каждого любыми не запрещенными законом средствами защищать свои права и свободы от нарушений и противоправных посягательств в сфере гражданских и хозяйственных правоотношений является обращение в третейский суд.

Третейский суд это негосударственный независимый орган, который создается по соглашению или соответствующим решением заинтересованных физических и (или) юридических лиц в порядке, установленном настоящим Законом, для разрешения споров, возникающих из гражданских и хозяйственных правоотношений.

Согласно действующему законодательству подведомственный суду общей юрисдикции

спор в сфере гражданских и хозяйственных правоотношений может быть передан сторонами на разрешение третейского суда, кроме случаев, установленных законом, в частности статьей 6 Закона Украины "О третейских судах".

Так, согласно п. 14 ч. 1 ст. 6 Закона Украины «О третейских судах» (в редакции Закона Украины «О внесении изменения в ст. 6 Закона Украины «О третейских судах» относительно подведомственности дел в сфере защиты прав потребителей третейским судам» от 03.02.2011 г.), Третейские суды в порядке, предусмотренном настоящим Законом, могут рассматривать любые дела, возникающие из гражданских и хозяйственных правоотношений, за исключением дел по спорам о защите прав потребителей, в том числе потребителей услуг банка (кредитного союза).

П. 22 ст. 1 Закона Украины «О защите прав потребителей» указывает, что потребителем является физическое лицо, которое приобретает, заказывает, использует или намеревается приобрести, или заказать продукцию для личных нужд, не связанных с предпринимательской деятельностью или выполнением обязанностей наемного работника.

Таким образом, с 2011 года заключения кредитного договора, содержащего третейскую оговорку о рассмотрении судебного спора противоречит Закону Украины «О третейских судах», поскольку последний содержит запрет на рассмотрение третейскими судами дел по спорам о защите прав потребителей, в том числе потребителей услуг банка (кредитного союза).

Соответствующая правовая позиция высказана еще в постановлении Верховного Суда Украины, от 20.05.2015 г. по делу № 6-64цс15, которая в соответствии с ч.1 ст.360-7 ГПК Украины является обязательным для всех субъектов властных полномочий, которые применяют в своей деятельности нормативно-правовой акт, содержащий соответствующую норму права.

«Юстиция — это, конечно, не право. Обычно ее даже считают успешной мерой предосторожности против истинного права и

его осуществления». Манн Г. (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3597/1413/>). – 2016. – 29.06).

***

Блог на сайті: Политические Известия в Украине

Про автора: Игорь Шевырев

Политики пытаются исказить реформу децентрализации

Реформу децентрализации власти отдельные политики пытаются политизировать и исказить. Во избежание политических спекуляций важно сразу расставить все точки над і по ключевым тезисам.

Тезис 1. Решения отдельных облсоветов с призывами к центральной украинской власти установить «договорные отношения» между Киевом и отдельными регионами являются сугубо «политическими актами». Причем актами, принятыми в рамках опасной и безответственной политической «игры», направленной на расшатывание конституционных устоев и подрыв территориальной целостности страны. То есть однозначно не украинский сценарий. К тому же, направленный во вред украинским интересам.

Призывы к «договорным отношениям» с регионами не имеют никакого отношения к децентрализации. Децентрализация – не регионализация, а регионализация создает опасные предпосылки к федерализации, ни в коей мере не решая насущные проблемы территориальных громад, но создавая угрозы территориальному устройству страны.

Тезис 2. Ни одна из украинских областей не может иметь больше полномочий, привилегированный статус, в сравнении с остальными. «Особый статус» не допустим, хоть для ОРДЛО, хоть для любого украинского региона. Это основополагающий конституционный принцип унитарного государства. Статус каждой области определяется исключительно Конституцией и законами. Таким образом, инициатива «договорных отношений» «Центр – регионы» противоречит действующему украинскому законодательству.

Тезис 3. Основа децентрализации – территорияльная громада, а не регион.

Территорияльную громаду не нужно смешивать с административно-территорияльным устройством. Громады – местные жители, объединившиеся в защиту своих интересов; административная единица – просто территория госустройства страны. Границы громады и территорияльной единицы могут не совпадать. Громады могут вступать во взаимоотношения друг с другом, независимо от принадлежности к территорияльному устройству. Например, объединяться друг с другом. Тот факт, что в Украине процесс объединения территорияльных громад (на добровольной основе) проходит успешно и набирает обороты является верным признаком: децентрализации власти запущена, неуклонно продвигается, необратима и нуждается в дальнейших реальных шагах.

Тезис 4. Местное самоуправление – добровольное право территорияльных громад, которое не нужно смешивать с региональным самоуправлением.

Если говорить о местном самоуправлении, то это горсоветы, мэры, городские собрания, другие формы местной представительной демократии, а также формы непосредственного волеизъявления граждан. Если же говорить о региональном самоуправлении, то это уровень обл- и райсоветов.

Несомненно местные советы вправе не только принимать самостоятельные решения, но и должны быть наделены возможностями обеспечивать ход исполнения своих решений. То есть иметь собственные исполнительные органы.

Нынешняя практика, когда местные органы государственной исполнительной власти (госадминистрации) занимаются исполнением решений местных советов, является имитацией местного самоуправления. Госвласть должна не делегировать полномочия «на места», а обеспечить местному самоуправлению больше свободы, не вмешиваться в вопросы местного значения. Реальное местное самоуправление обеспечивается снизу, а не делегируется сверху.

Тезис 5. Децентрализация предполагает перераспределение публичной власти

на местах. С одной стороны, предельно сужается влияние госвласти на местах. С другой стороны, сокращается также влияние бюрократического звена (прежде всего, это касается уровня областей и районов, где традиционно сосредоточена наибольшая коррупция). В то же время громады получают и больше полномочий, и ресурсов, необходимых для реализации полномочий.

Если говорить о системе местной власти, то в новых создаваемых условиях ключевая роль будет отведена префекту, а не губернатору. Статус губернатора в системе местной власти вообще часто очень преувеличен. А инициативы о так называемой «выборности губернаторов», продвигаемые отдельными политиками, тоже не имеет никакого отношения к децентрализации, несколько не способствуют решению местных проблем, наоборот создают новые риски (<http://izvestia.kiev.ua/blog/show/84072>). – 2016. -24 - 06).

***

Блог на сайті: Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Ивахненко Юлия

“Спрощення” процедури видачі дозволів на застосування праці іноземців та посвідок на тимчасове проживання в Україні

В Верховній раді України зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зменшення бар’єрів для залучення іноземних інвестицій (щодо скасування реєстрації іноземних інвестицій та внесення змін в правила працевлаштування та тимчасового проживання іноземців)» № 4541 від 28.04.2016 року (наділі – Законопроект), а 30.06.2016 року, попри негативні висновки ГНЕУ, була зареєстрована відповідна постанова про прийняття проекту Закону за основу в першому читанні та направлення до Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва на доопрацювання з урахуванням зауважень і пропозицій суб’єктів права законодавчої ініціативи з подальшим винесенням його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

Хотілось би розглянути саме ту частину змін, що стосується «спрощення процедури видачі дозволів на застосування праці іноземців та посвідок на тимчасове проживання в Україні», як говорить нам Пояснювальна записка.

Так от, зі «спрощеного», в процедурі отримання дозволів на працевлаштування та посвідок на тимчасове проживання, можна виділити зовсім не багато, а саме:

Праця іноземних високооплачуваних професіоналів може застосовуватися без дозволу на застосування праці на посадах за сумісництвом, якщо строк дії трудового договору на посадах за сумісництвом не перевищує строк дії дозволу на застосування праці за основним місцем роботи. Високооплачуваність залежить від розміру заробітної плати, і вважається такою, якщо заробітна плата становить не менше ніж 100 мінімальних заробітних плат. Що стосується інших іноземців, то вони можуть суміщати свою посаду, визначену в дозволі на застосування праці, з посадою тимчасово відсутнього працівника за умови, що суміщення триває не більше ніж 60 календарних днів протягом календарного року.

За чинними правилами (Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, що затверджений Постановою КМУ від 27 травня 2013 р. № 437 (надалі – Постанова)), іноземець може працювати на лише за одним дозволом на працевлаштування за основним місцем роботи і у одного роботодавця, суміщення посад не допускається. Переведення на іншу посаду в межах підприємства вимагає отримання нового дозволу на працевлаштування і скасування попереднього.

2. Скорочується перелік документів, що потрібно подавати на розгляд до уповноваженого органу. Так планується подавати:

1) заяву, в якій роботодавець підтверджує, що посада іноземця чи особи без громадянства, відповідно до законів України не пов'язана з належністю до громадянства України і не потребує надання допуску до державної таємниці;

2) копію сторінок паспортного документа іноземця чи особи без громадянства з

особистими даними разом з перекладом на українську мову, засвідченим в установленому порядку;

3) кольорову фотокартку іноземця чи особи без громадянства розміром 3,5 x 4,5 сантиметри.

В залежності від категорії до якої відноситься іноземець, якого планують працевлаштувати, додатково подається:

1) для всіх категорій іноземних найманих працівників – копія проекту трудового договору з іноземцем або особою без громадянства, посвідчена роботодавцем, та додаткові документи, якщо для відповідної категорії іноземних найманих працівників, визначені в цій статті;

2) для працевлаштованих засновників та/або учасників та/або кінцевих бенефіціарів (контролерів) юридичної особи — уповноважений орган самостійно отримує дані про те, чи формування статутного капіталу товариства закінчено на момент подання заяви про видачу дозволу,

3) для випускників університетів, віднесених до першої сотні в світових рейтингах – копія диплому про вищу освіту відповідного університету, належно легалізованого з перекладом на українську мову, засвідченим в установленому порядку;)

4) для іноземних працівників творчих професій – нотаріально засвідчені копії документів, що ідентифікують об'єкт авторського права і (або) суміжних прав автора та засвідчують авторство (авторське право);

5) для іноземних ІТ-професіоналів — уповноважений орган самостійно отримує дані про те, чи роботодавець має зареєстрований вид діяльності орган зайнятості — комп'ютерне програмування;

6) відряджених іноземних працівників – копію договору (контракту), укладеного між українським та іноземним суб'єктами господарювання, яким передбачено застосування праці іноземців та осіб без громадянства, що направлені закордонним роботодавцем в Україну для виконання певного обсягу робіт (послуг);

7) для внутрішньокорпоративних цесіонаріїв – рішення іноземного суб'єкта господарювання

про переведення іноземця чи особи без громадянства на роботу в Україну та копію контракту, укладеного між іноземцем чи особою без громадянства та іноземним суб'єктом господарювання, про переведення на роботу в Україну з визначенням строку роботи в Україні;

8) для іноземців чи особи без громадянства, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту— копії рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та довідки про звернення за захистом в Україні.

За нормами діючої Постанови серед обов'язкових документів потрібно надавати ще копії документів про освіту або кваліфікацію іноземця чи особи без громадянств, документ, виданий лікувально-профілактичним закладом про те, що особа не хвора на хронічний алкоголізм, токсикоманію, наркоманію або інші інфекційні захв-орювання, перелік яких визначено МОЗ, довідку про відсутність судимості.

Окремо можна виділити ряд цікавих, хоча подеколи, неоднозначних змін.

Законодавець пропонує встановити обов'язкові мінімуми для розміру заробітних плат працевлаштованих іноземців. Таким чином, роботодавець може отримати дозвіл на застосування праці іноземного найманого працівника за умови сплати йому заробітної плати розміром не менш ніж:

1) п'ять мінімальних заробітних плат — іноземним найманим працівникам громадських об'єднань, благодійних організацій та навчальних закладів, визначених у ст. 34, 36, 37, 39, 41, 43, 48 Закону України “Про освіту”;

2) десять мінімальних заробітних плат — для всіх інших категорій найманих працівників.

Вимоги до мінімальної заробітної плати не застосовуються до особливих категорій іноземних найманих працівників (іноземні високооплачувані професіонали; працевлаштовані засновники та/або учасники та/або кінцеві бенефіціари (контролери) юридичної особи; випускники університетів,

віднесених до першої сотні в світових рейтингах університетів, з переліку рейтингів університетів, визначеного Кабінетом Міністрів України; іноземні працівники творчих професій; іноземні ІТ-професіонали).

Вважаю, що такі критерії обмежують права і гідність українських громадян та ставлять їх в нерівне положення з іноземцями/особами без громадянства, оскільки українцям державою гарантовано отримання заробітної плати в розмірі не менше мінімальної (станом на липень 2016 – 1450 грн.).

Також пропонується змінити строк дії дозволів на працевлаштування і встановити його відповідно до категорії іноземців та осіб без громадянства:

1) на строк дії трудового договору, але не більше ніж на п'ять років— для особливих категорій іноземних найманих працівників;

2) на строк дії зовнішньоекономічного контракту, але не більше ніж на п'ять років — для іноземних відряджених працівників;

3) на строк дії рішення рішення іноземного суб'єкта господарювання про переведення іноземця чи особи без громадянства на роботу в Україну та контракту, укладеного між іноземцем чи особою без громадянства та іноземним суб'єктом господарювання, про переведення на роботу в Україну – для внутрішньокорпоративних цесіонаріїв;

4) на строк дії трудового договору, але не більше ніж на один рік — для всіх інших іноземних найманих працівників.

Наразі дозвіл на працевлаштування видається на строк до 1 року.

В залежності від строку дії дозволу і градується розмір сплати за його тримання:

1) шість мінімальних заробітних плат – для дозволів, що видаються на строк від одного до трьох років;

2) чотири мінімальні заробітні плати – для дозволів, що видаються на строк від шести місяців до одного року включно.

3) дві мінімальні заробітні плати – для дозволів, що видаються на строк до шести місяців.

На сьогодні розмір плати за отримання дозволу на працевлаштування складає 4 мін. заробітні плати.

Законопроектом встановлюють додатковий критерій, який дозволяє отримати посвідку на тимчасове проживання. Так, іноземці та особи без громадянства мають право отримати посвідку на тимчасове проживання за таких умов:

1) він є учасником та/або засновником такої юридичної особи та/або бенефіціарним власником (контролером) такої юридичної особи, внесеним до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

2) розмір частки у власності іноземця або особи без громадянства або іноземної юридичної особи, кінцевим бенефіціаром (контролером) якої він є, в статутному капіталі української юридичної особи становить не менше 100 000 Євро за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України на дату внесення іноземної інвестиції.

Для продовження строку дії посвідки іноземець або особа без громадянства має підтвердити:

1) працевлаштування в цьому господарському товаристві щонайменше трьох громадян України, які почали роботу не менш ніж за шість місяців до дати звернення про отримання або продовження строку дії посвідки; або

2) сплату господарським товариством податку на прибуток в розмірі не меншому ніж п'ятдесят мінімальних заробітних плат за останній повний фінансовий рік до дати звернення про отримання або продовження строку дії посвідки.

Зрозуміло, що таким чином законодавець планує збільшити потік іноземних інвестицій в Україну, але під питанням залишається раціональність «отримання посвідки» іноземцем, якщо її «вартість» буде становити більше ніж 2 500 000 млн. гривень.

Також варто зазначити, що усталена практика законодавчої техніки встановлює, що норми закону повинні регулювати найважливіші суспільні відносини шляхом визначення прав та обов'язків їх учасників. Порядку реалізації таких прав та обов'язків, за часту, виносяться в підзаконні нормативно-правові акти. Наразі так і є, детальне регулювання процесу отримання дозволів на працевлаштування визначено Постановою КМУ.

Отже, враховуючи той факт, що Законопроект ще не розглядався на засідання ВРУ (принаймні інформації про його розгляд на сайті ВРУ немає) доцільніше було б рекомендувати Верховній Раді України відправити Законопроект на доопрацювання авторам законодавчої ініціативи. Оскільки враховуючи велику кількість зауважень та недоліків (зокрема і технічного характеру) законопроект не можливо буде виправити між першим та другим читанням (<http://jurblog.com.ua/2016/07/sproschennya-protseduri-vidachidozvoliv-na-zastosuvannya-pratsi-inozemstva-posvidok-na-timchasove-prozhivannya-v-ukrayini/#more-8237>). – 2016. – 01.07).

***

Блог на сайті: Lb.ua

Про автора: Ольга Пантелеймонова, гендиректор кінокомпанії Star Media

Законопроект №4303: Миссия невыполнима

Об уже популярном законопроекте № 4303, который сейчас рассматривается в Верховной Раде, сказано уже вроде бы все, что нужно. Да, права человека для этого законопроекта не в счет, и это очень страшно. Я даже представила себе, теоретически, как я смогла побороть себя и смириться с тем, что закон предписывает процедурные моменты по комплектности документов, прилагаемых к заявлению на выдачу прокатного удостоверения на демонстрацию фильма, в то время как закон этого делать не может. И пошла дальше: как же дистрибьюторы фильмов или телеканалы будут его выполнять... И что Вы думаете? Ни один фильм на свете, будь то европейский, украинский, российский, американский, канадский и произведенный хоть в космосе, созданный после 01.01.2014, невозможно будет показать украинскому зрителю!

Напомню, что простая идея законопроекта заключалась в том, что для получения прокатного удостоверения на право распространения и демонстрации фильма в Госкино необходимо предоставить оригинал собственноручно подписанного заявления

участника фильма об осуждении оккупации Крыма страной-агрессором на тот случай, если он оказался гражданином страны-агрессора, - вне зависимости от того, где фильм произведен.

При разработке сценария о процессе выполнения этого требования концовка истории получилась депрессивной - кина не будет по причине невозможности выполнения этой процедуры.

Процедуру невозможно выполнить в силу того, что обычный лицензиат фильма не в состоянии надлежащим образом проверить гражданство того или иного лица, с которым у него не было правоотношений, да ещё и на момент производства фильма или на момент выдачи прокатного удостоверения (кстати, на какой момент?).

Процедура ущербна в том, что она никогда не может считаться достоверной, поскольку кто бы лицу не позвонил и не попросил показать паспорт, никогда не будет гарантий, что он получит единственно верную информацию (ведь у лица может быть и не одно гражданство).

Процедура ущербна в том, что в Госкино необходимо будет отнести доказательство гражданства ВСЕХ участников фильма, не только якобы страны-агрессора. Поскольку где гарантия того, что в фильме принимал участие именно тот самый Вася Пупкин, которого знает Гугл? Гугл про которого говорит, что он якобы российский актёр, как, например, актёр Серебряков (он гражданин Канады? Осталось ли у него российское гражданство?), или наоборот, Гугл считает, что актёр - французский (Жерар Депардьё), а у него на самом деле... Кстати, про Депардьё плохой пример, но это уже другая интересная история. Есть у нас любимый художник-постановщик, которого мы приглашаем в свои проекты. Все уверены, что этот художник-постановщик - украинец. А на самом деле он гражданин Дании. (А вдруг ещё и страны-агрессора? Мы то как производитель, заключающий с ним постоянно договоры, знаем, что у него гражданство Дании и нет гражданства страны-агрессора... А то, что мы знаем, это можно считать истиной на 100%?). Я поверю в истину только тогда, когда получу официальные ответы от всех миграционных служб мира.

Процедура ущербна в том, что заявление на получение прокатного удостоверения подает обычный лицензиат (дистрибьютор, канал), а не сами режиссеры, актеры фильма, и даже далеко не часто производитель фильма, который может посмотреть в свой архив и найти там контактные данные участника процесса. И вот на этом шаге я поняла, что фильм я показать так и не смогу... Каждые персональные данные, уже не важно каким путем добытые, охраняются законом и имеют особый режим их использования, и никто не вправе тревожить лицо по его адресу, телефону и даже электронной почте с таким вопросом и такой странной просьбой, да ещё и из другой страны.

И если мне раз на сто тысяч повезет и я встречу случайно его на улице, как Госкино поверит подписи? Она должна быть нотариальной?..

Я - ответственный субъект, за чистоту эксперимента и хочу выполнить закон на все 100%! Скажите только: куда бежать? (http://blogs.lb.ua/olga_panteleimonova/339329_zakonoproekt_4303_missiya.html). - 2016. - 04.07).

***

Блог на сайті: Цензор.НЕТ

Про автора: Олена Тищенко, юрист

Судова реформа чи кадрова перестановка?

В Україні реорганізація державних органів вже давно стала звичайним способом обійти норми законодавства щодо неможливості дострокового звільнення держслужбовців, з метою заміни їх на інші кадри новим керівництвом. Незначна зміна назви того чи іншого відділу вже дає можливість вважати його новоствореним, звільнити працівників старого, та набрати нові кадри. Як правило більш прийнятні для нового управлінського складу. Наприклад реорганізація в Адміністрації Президента після революції гідності трапилася двічі: після усунення Януковича - тимчасовим керівництвом, та після призначення нового Голови Адміністрації новообраним Президентом.

Однак в останні два роки ця практика набула нового формату: на додаток до

внутрішньої реорганізації почали створювати нові органи та розформовувати старі, гучно називаючи це "реформами". І згодом дійшли до Конституційної реформи спочатку в частині місцевого самоврядування, згодом - зміни системи правосуддя в Україні.

Ця реформа була проведена в рекордно короткий термін і порядок її розробки значно відрізнявся від порядку проходження таких "болючих питань" як, наприклад, спеconfіскація майна посадовців режиму Януковича. Її не обговорювали місяцями з іноземними консультантами та громадськістю, з неї не робили ТВ шоу, а швидко внутрішніми каналами отримали висновок Венеціанської комісії, яка в Україні почала вже відігравати роль юридичного департаменту Верховної Ради, і також швидко внесли в Раду і проголосували.

При детальному вивченні судова реформа нагадує ту саму реорганізацію, яка полягає не у зміні системи правил, а у зміні системи органів. Коли вони просто перейменовуються або замінюються на нові з старими функціями. Прикладом таких змін є, наприклад, те, що Верховний Суд України тепер буде називатися "Верховний Суд".

То що змінилося?

Про повноваження ЦЬОГО Президента вплинути на формування "нової" системи згідно "Перехідних положень" - нижче. Спочатку - загальні засади:

- "Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються".

Таким чином перекреслена можливість існування арбітражів, в тому числі міжнародних, які створені недержавними установами (Торгівельними палатами, біржами), та розгляд спорів в яких здійснюють обрані сторонами фахівці, а не судді.

В той же час саме в такому напрямку наразі розвивається сучасне світове правосуддя, яке йде по шляху максимального відходу від державного врегулювання цивільних, сімейних та господарських відносин. Серед світових лідерів такого врегулювання спорів - Лондонський LCIA, Паризький ICC, Стокгольмський The Arbitration Institute of

the Stockholm Chamber of Commerce та інші арбітражі, більш орієнтовані на внутрішні спори в тих чи інших галузях економіки.

Більш того, як достатньо новий і перспективний напрямок в світі розвиваються і так звані "медіаторські" установи. В них фахівці вирішують спочатку спори шляхом переговорів. При цьому цей спосіб позасудового врегулювання набирає популярності і в бізнес колах, і в сімейних відносинах. Різновидом медіаторства є "медарб". Коли арбітр (або арбітри) спочатку намагаються привести сторони до угоди без формального звернення до законів, а якщо це не можливо, переходять до офіційних слухань в якості арбітражу.

Що це дало б для України порівняно з існуючою системою? Перелік арбітрів є майже невичерпний. І "суддями" в арбітражі виступають не особи, призначені державою, а фахівці, які мають іншу роботу. Правила роботи арбітражів можуть визначатися сторонами. Правосуддя арбітри здійснюють на комерційній основі. І "купити" такого арбітра вкрай важко адже від його неупередженості залежить його подальша участь у розгляді інших спорів. Плюс він не є захищеним недоторканістю як суддя. Як правило кожна сторона обирає одного такого фахівця, а вони разом - третього. Справи вирішуються більшістю голосів. Створення таких судів в Україні просто позбавило б господарські суди корупційних годувалень. Єдине, що було потрібно, - прирівняти рішення арбітражів до рішень державних судів за способом виконання. Саме з-за цього спроби створення третейських судів в Україні до цього були невдалими. Для їх виконання державною виконавчою службою необхідно було все одно йти до корумпованого державного суду.

Однак Україна цією судовою реформою пішла проти сучасного світового досвіду та створила державну монополію на розгляд спорів між громадянами та юридичними особами судами, в неупередженість та некорумпованість яких ніхто не вірить.

- "Призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом".

Таким чином особою, яка ЄДИНОСОБОВО буде формувати суди стає Президент України,

в той час як раніше це робила Верховна Рада України. Це однозначний перехил в бік "Президентської" республіки. Одночасно такий порядок є достатньо ризикованим для українських реалій.

В той же час в багатьох країнах світу судді перших інстанцій, які розглядають типові на невеликі спори (яких більшість) обираються громадою. При цьому суддя має жити в певному радіусі відносно суду. Тобто бути місцевим та користуватися довірою своєї громади. Це - пряма демократія, яка робить суди першої інстанції незалежними від влади.

• "Призначення на посаду судді здійснюється за конкурсом, крім випадків, визначених законом".

Не враховуючи некоректність написання норми, адже стає незрозумілим як же відбувається призначення (Президентом чи за конкурсом?), така відслонна норма ще більше ставить під сумнів порядок обрання суддів "без конкурсу". Постає питання: з яких підстав та в яких випадках конкурс стає не потрібним?

• Замість Вищої Ради юстиції в Україні діє Вища рада правосуддя, яка:

- 1) вносить подання про призначення судді на посаду;
- 2) ухвалює рішення про звільнення судді з посади;
- 3) надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою;
- 4) ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя тощо.

Вища рада правосуддя складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох - обирає з'їзд суддів України (прим. - по новим правилам призначених Президентом), двох - призначає Президент України, двох - обирає всеукраїнська конференція прокурорів (прим. Прокуратура знаходиться в ланці влади Президента), двох обирає Верховна Рада України (в якій Президент традиційно формує більшість).

При цьому з юридично незрозумілих підстав Конституція встановлює: "Вища рада правосуддя набуває повноважень за умови обрання (призначення) щонайменше п'ятнадцяти її членів, серед яких більшість становлять судді".

Відразу постає питання: для чого робити дієздатною Вищу раду правосуддя, сформовану лише кількома, ймовірно пов'язаними ланками влади?

Зміни торкнулися і Конституційного Суду і прокуратури України.

• Тепер суддю Конституційного Суду України не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом без згоди Конституційного Суду України.

Враховуючи невеликий склад суду є вірогідність, що такі питання будуть вирішуватися за принципом "кругової поруки".

• Судді Конституційного Суду тепер не має необхідності проживати в Україні протягом останніх двадцяти років (знову іноземці, не знайомі з українською системою права?)

Крім того суддю Конституційного Суду і інших суддів тепер можна звільнити за дисциплінарний проступок та "грубе порушенням своїх обов'язків", чого не було раніше.

Враховуючи, що будь-яке звільнення з причин, прямо не визначених законом (адже "грубе порушення обов'язків" може трактуватися як завгодно) - є механізмом тиску та впливу на суддю, ця норма є порушенням загально світових принципів правосуддя.

• "Конституційний Суд України за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України надає висновки про відповідність Конституції України питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою".

Ця норма виписана без усілякої "гри слів" та є вівертим обмеженням права народу України на пряму демократію народу України.

• "Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України".

Не зважаючи на те, що на поверхні це виглядає як надання додаткових прав громадянам України, і може мати і позитивні наслідки, в цілому таким чином Конституційний

Суд стає ще однією ланкою правосуддя. Та, враховуючи, що швидко суд, який складається лише з 18-ти осіб, розглядати справи не зможе, стає механізмом затягування правосуддя, що суперечить конституційним принципам його ефективності та своєчасності. Адже виконання будь-якого судового рішення можна буде витягнути поданням клопотання про зупинення виконавого провадження до моменту врегулювання питання Конституційним Судом України. В багатьох країнах подання такого роду "капризних" позовів відсівається правом суду не приймати заяви, якщо в них не вбачається судової перспективи. В Україні такого не має. Для прикладу - сьогодні українська банківська система обтяжена більш ніж 500 мільярдів грн. боргів, стягнення яких затримується саме в судовому порядку. Це все відображається на добросовісних зайомниках, які, таким чином змушені платити завищені відсотки по кредитах, щоб перекрити збитки банківських установ.

- Конституційний Суд більше не переглядатиме на конституційність акти Президента України та Кабінету Міністрів України.

В той же час саме в цих - підзаконних актах як правило міститься найбільша кількість порушень Конституції та прав людини.

- "Прокуратура України здійснює організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням".

Це норма, яка вперше з'явилася в Кримінальному процесуальному "Кодексі Януковича" у 2012 році, вже викликає напруження серед правоохоронців інших органів, адже означає пряме втручання прокуратури в слідство. Її неодноразово намагалися прибрати з Кодексу. Однак тепер це буде майже неможливо.

І, головне, зміни законодавства щодо позбавлення прокуратури прав слідства, для чого створюється Бюро розслідувань, втрачають сенс. Прокуратура як і раніше буде і органом контролю і органом керування слідством, хоча і не буде здійснювати його власними силами.

Крім того таким підходом руйнується прийнятий в усьому світі принцип незалежності

слідчого. Адже процесуальне керівництво досудовим розслідуванням - це, фактично, керівництво діями слідчого з боку прокуратури (знову-таки, органу в ланці влади Президента).

В той же час сучасні правові системи відносять прокуратурі роль підтримання державного обвинувачення в суді з правами практично рівними захисту.

І, одне з найбільш спірних положень:

- "Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення".

Таким чином Президент створив адвокатську монополію на судове представництво в судах. Ця норма також не відповідає світовій практиці. Навіть в Англії, де система правосуддя зародилася у 15-му столітті, і представництво в судах, починаючи з певного рівня, традиційно здійснюється барістерами, нещодавно встановили можливість робити це без професійного представництва.

Мені особисто довелося стати одним з перших таких виключень, коли, не зважаючи на відсутність в мене ліцензії барістера, Високий Суд Англії дозволив мені представити клієнта в процесі. Цікаво, що перед засіданням, в якому я заявила таке клопотання, барістер іншої сторони беззаперечним тоном повідомив мене, що оскільки це не можливо за законом, процес модна вважати завершеним, і почав обговорювати "подальші негативні наслідки програшу для мого клієнта". Але в Англії суддя сам здатний створити право... Той барістер одержував за один процес від 1 до 2-х мільйонів фунтів стерлінгів в середньому. Висока ціна адвокатських послуг в Англії і стала головною причиною таких змін.

В даному ж випадку громадян України, які не мають юридичної освіти, заганяють в кабалу до адвокатів. Норма небезпечна в сучасних українських умовах. І фактично нівелююча юридичну професію для "неадвокатів". Фактично таким чином буде створена державна монополія та хабарна годувальня для "пропуску" в адвокатську професію. І в будь-якому випадку це є прямим порушенням Конвенції з прав людини в частині вільного доступу до правосуддя.

І ще більш спірна норма:

- Тепер виключно адвокатами здійснюється і представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах.

До цього лише Міністр юстиції Януковича Лавринович додумався до викачування грошей з бюджету на юридичні фірми свого сина, яким доручалося представляти інтереси України в іноземних судах. Тепер такі "адвокатські годувальні" будуть створені при кожному державному органі, який і так має достатньо юристів для представництва в суді. Однак в них не має приватних рахунків. І вони не можуть вільно встановлювати ціни на свої послуги. А судові процеси для цього можна буде фабрикувати.

Що ж до розрекламованої "очистки судової системи", то:

- "До утворення Вищої ради правосуддя її повноваження здійснює Вища рада юстиції. Вища рада правосуддя утворюється шляхом реорганізації Вищої ради юстиції".

- "Судді, які обрані судьями безстроково, продовжують здійснювати свої повноваження".

- "Судді Конституційного Суду України, призначені до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", продовжують здійснювати свої повноваження".

І класична "реорганізація з метою зміни кадрів на "належні":

- "Упродовж двох років переведення судді з одного суду до іншого здійснює Президент України".

- "Не довше ніж до 31 грудня 2017 року, утворення, реорганізацію та ліквідацію судів здійснює Президент України на підставі та у порядку, що визначені законом".

Теоретично цього має бути достатньо для наповнення судів "своїми судьями" і тримання на "гачку" попередніх.

До речі заробітна платні суддів тепер називається "винагорода". Принаймні тут реформа не відійшла від дійсності.

Отже, в цілому зазначені зміни не можна сприймати як зміну правил здійснення правосуддя, адже їх функції залишаються не змінними, крім спірних корегувань повноважень Конституційного Суду.

Звичайно, ця Конституційна реформа не є відвертим захопленням влади, як це було при Януковичі. За що, до речі, ні він, ні "архітектори" Конституційних змін не понесли відповідальність, а склад Конституційного Суду, який виніс рішення на користь Януковича, як вбачається з цієї реформи, - залишиться на своїх посадах та ще й стане недоторканим для правоохоронних органів.

Однак, розстановка сил, повноваження Президента підсилені по різних напрямках, і, головне, надзвичайні тимчасові права формування судової системи надані саме цьому Президенту "Перехідними положеннями", свідчать про поступове повернення України до формату "Президентської" республіки.

Адже хто контролює систему органів юстиції - контролює владу в державі (http://censor.net.ua/blogs/3078/sudova_reforma_chi_kadrova_perestankovka). – 2016. – 02.07).

***

Блог на сайті: Компанії, банківські счета, сделки, налоги

Про автора: Тарас Кислий, радник, керівник практики інтелектуальної власності/ТМТ ЄПАП Україна

Думаєте права на службовий ІТ продукт ваші?

Чрезвычайно актуальный аналитический материал, посвященный вопросам, связанным с проблемами интеллектуальной собственности. Особое внимание уделяется автором служебным продуктам, являющимся объектами авторского права и права промышленной собственности. Рассматриваются как имущественные, так и неимущественные права на такие объекты, как гражданские, так и трудовые отношения, складывающиеся по поводу таких объектов. Особый интерес привлекает анализ правовой доктрины и судебной практики, а также законопроекта, в котором планируется урегулировать отношения по поводу служебных продуктов — объектов права интеллектуальной собственности в Украине. В заключение автор приходит к выводу о том, что в регулировании правовых отношений интеллектуальной

собственности значительную роль будут играть договоры и гражданско-правовые, и трудовые.

Наразі Україна відома у світі як один з найбільших виробників ІТ продукту. Досить часто розробниками є українські програмісти, які створюють продукт за завданням роботодавця, який, у свою чергу, потім продає його замовнику.

Кінцевим результатом цієї схеми має бути передача прав на розроблений продукт за взаємовигідною ціною. І якщо з ціною можна вирішити досить просто й однозначно, то з правами зовсім інша історія.

Чиї права?

Права на об'єкт інтелектуальної власності традиційно діляться на майнові (напр., використання продукту) та немайнові (напр., визнання авторства). Стосовно немайнових – ситуація зрозуміла – вони є і назавжди залишаються за працівником, який створив продукт. А от щодо майнових прав маємо справжню колізію законодавства.

Найчастіше програмний продукт захищається як об'єкт авторського права. Відповідна норма міститься в Законі України «Про авторське право та суміжні права» (далі – Закон про авторське право), яка встановлює, що об'єктами авторського права, зокрема, є твори у галузі науки, а саме комп'ютерні програми.

Також програмний продукт може захищатись як винахід, корисна модель (далі – винахід). Як правило, йдеться про такий об'єкт, як спосіб застосування того чи іншого продукту.

Відповідне положення містить Закон України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі» (далі – Закон про винаходи), згідно з яким об'єктом винаходу може бути процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

Також зустрічається захист програмного продукту, в якому втілені певні дизайнерські рішення. Так, відповідно до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» (далі – Закон про промислові зразки) промисловим зразком є результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання.

Тепер проаналізуємо, як врегульоване питання виникнення майнових прав на

об'єкт інтелектуальної власності та їх перехід від працівника до роботодавця. Для цього звернемося до згаданих вище спеціальних законів.

Що каже закон?

Отже, в Законі про авторське право, а саме у п. 2 ст. 16, йдеться про те, що виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Тобто права належать роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим чи цивільним договором.

Схожа норма міститься у Законі про винаходи, згідно з п. 1 ст. 9 якого право на одержання патенту на службовий винахід має роботодавець працівника. Тобто права належать роботодавцю.

Також подібну норму має Закон про промислові зразки. П. 1 ст. 8 якого встановлює, що право на одержання патенту має роботодавець, якщо промисловий зразок створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця (за умови, що трудовим договором (контрактом)

не передбачено інше). Тобто права належать роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором.

Таким чином, щодо всіх 3-х об'єктів встановлюється подібне правило – права на службовий твір належать роботодавцю. Стосовно виключень з цього правила, то тут законодавець проявив досить творчий підхід, зовсім різний, залежно від об'єкта регулювання:

- для винаходів – ніяких виключень;
- для промислових зразків – сторони можуть домовитися про інше в трудовому договорі;
- для об'єктів авторського права – сторони можуть домовитися про інше в трудовому договорі та/або цивільному договорі.

З наведеного видно, що хоча ситуація законодавчо і врегульована, однак на практиці такі питання мають закривати кваліфіковані спеціалісти, які врахують особливості кожного об'єкта, не помилившись з правильним способом оформлення переходу майнових прав на відповідний об'єкт

інтелектуальної власності.

Тобто, можна сказати, що з перших років незалежності (коли були прийняті згадані спеціальні закони) все було відносно добре, поки приблизно через 10 років не з'явився новий законодавчий акт, який додав інтриги до питання про те, кому ж належать права.

Що каже Цивільний кодекс?

Цим законодавчим актом став Цивільний кодекс України (далі – Цивільний кодекс), який набрав чинності 01.01.2004 р.

В Цивільному кодексі з'явилась окрема Книга четверта, присвячена питанням права інтелектуальної власності. Окрім норм щодо кожного конкретного об'єкта, у цій Книзі були врегульовані й загальні положення, що застосовуються до всіх об'єктів інтелектуальної власності.

Зокрема, ст. 429 встановила правила щодо прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. А саме, відповідно до п. 2 цієї статті, майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де чи в якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Тобто тепер за Цивільним кодексом права належать працівнику та роботодавцю 50/50, якщо інше не передбачено договором.

Залишимо осторонь питання до Кабінету Міністрів України, який, згідно з п. 3 Перехідних положень Цивільного кодексу, був зобов'язаний ще до 01.04.2003 р. підготувати й подати на розгляд Верховної Ради України перелік законодавчих актів, до яких слід внести зміни у зв'язку з набранням чинності Цивільним кодексом. Як бачимо, Закони про авторське право, винаходи та промислові зразки до такого переліку не потрапили.

Наразі ми можемо лише констатувати той факт, що в українському законодавстві містяться протилежні за змістом норми щодо розподілу прав на службовий твір на рівні кодексу (50/50) та спеціальних законів (всі права у роботодавця).

Хто сильніший – кодекс чи закон?

Правова доктрина має різні підходи до питання пріоритету дії загальних і спеціальних нормативних актів.

Якщо звернутись до цивілістичного коріння, то згадаємо, що в Римському праві діяв принцип «*Lex specialis derogat generali*», тобто спеціальний закон скасовує дію загального закону. В сучасному світі цього принципу дотримуються, наприклад, такі країни як Нідерланди, Польща, Латвія, Литва, Естонія, Чехія, США, Японія та інші. Спроби сповідування зворотного принципу традиційно критикувалися вченими-цивілістами. Зокрема, Рене Давид відомий французький правник ХХ століття, зазначав: «Використовувати загальні формули проти конкретних – означає перевертати принцип «Спеціальний закон має перевагу перед загальним» («*Specialia generalibus derogat*»). У свою чергу, це може поставити під загрозу правопорядок в цілому, замінити судову практику, що базується на тлумаченні закону, на судову практику, яка керується кількома загальними нормами».

Цивілістична наука знає й інші підходи до вирішення цього питання, яких дотримуються, переважно, деякі вчені вітчизняної школи ХХ століття. Насамперед, це ієрархічний підхід, відповідно до якого кодекс превалює над законами, оскільки в законотворчій ієрархії він займає вище місце, а тому має більшу силу. Застосовується такий підхід, наприклад, у законодавстві Казахстану та Росії.

Також існує так званий темпорально-змістовний підхід, за яким більш пізня спеціальна норма превалює над більш ранньою загальною нормою. При цьому не зрозуміло, як вирішується колізія більш ранньої спеціальної норми з більш пізньою загальною нормою.

В українському законодавстві, на жаль, не закріплений жодний із зазначених вище підходів. Тому логічним буде звернення до судової практики.

Що скаже суд?

Однак і в суді ми не знайдемо розради. Українському неоднозначному законодавству найчастіше відповідає така ж неоднозначна судова практика.

Наприклад, якщо ми звернемося до колізії норм Закону України «Про товарну біржу» та Цивільного кодексу в частині вимоги про обов'язкове нотаріальне посвідчення

договорів купівлі-продажу нерухомого майна, то з практики розгляду відповідних спорів побачимо, що суди застосовують саме принцип *Lex specialis derogat generali*, тобто спеціальний закон має пріоритет перед кодексом.

У той же час, якщо ми повернемося до описаної вище колізії між спеціальними нормами Закону про авторські права та нормами Цивільного кодексу, то побачимо, що у цьому випадку суд пристав саме до ієрархічного принципу – кодекс сильніший за спеціальний закон. Такий підхід знайшов своє відображення у Постанові Пленуму Верховного суду України №5 від 04.06.2010 р. Зокрема, згідно з п. 24 Постанови, майнові права на об'єкт авторського права, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де чи в якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором (ч. 2 ст. 429 ЦК)». І хоча постанови Пленуму Верховного суду України не є джерелом права, звісно, шансів виграти справу з позицією, що йде всупереч Пленуму, м'яко кажучи, небагато.

Що собі думає законодавець?

Якимось дивом розглянута вище колізія проіснувала понад 12 років. Але врешті-решт і до цієї роботи над помилками дійшли руки нового депутатського корпусу – активізувалась робота над законопроектом №3692 (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57516), який, серед іншого, має закрити цю розбіжність у законодавстві. Вже у травні цього року депутати разом із громадськістю обговорили законопроект та рекомендували парламенту прийняти його за основу в першому читанні.

Якщо коротко, то питання буде регулюватись не Цивільним кодексом, а відповідним спеціальним законом.

Тобто всі права на створений працівником об'єкт інтелектуальної власності належатимуть роботодавцю. У деяких випадках це питання можна буде врегулювати інакше – в трудовому та/або цивільному договорі.

Правову невизначеність це дійсно усуває. Однак чи є таке регулювання виваженням з боку всіх учасників відповідних правовідносин?

Чи достатньою мірою це спрощує життя зацікавлених осіб? Певно, що ні. Насамперед, не будуть у захваті автори-працівники, яким жодні майнові права тепер не належать. Щоб закріпити в договорі інший розподіл прав, у працівника має бути непогана переговorna позиція і юридична підтримка – навряд чи це те, що має працівник при укладенні договору з роботодавцем. Та й для кожного об'єкта (авторський твір, винахід, промисловий зразок) відповідний закон, як вже згадувалось, по-різному регулює питання зміни співвідношення прав працівник/роботодавець: десь це може бути і трудовий, і цивільний договір, десь – лише трудовий, а десь взагалі ніякі зміни неможливі.

Наразі законопроект і його супровідна документація не містять ні аналізу цих питань, ні відповідей на них.

Що ж, будемо сподіватись, що цей документ нарешті визріє у рішення, яке не лише технічно усуне колізію, але й стане мудрим компромісом, прийнятним для всіх учасників цих правовідносин (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=2205>). –2016. – 09.06).

***

Блог на сайті: День

Про автора: Алексей Кужельный

Инстинкт умалчивания правды: Размышления о введении контрактной формы в сфере культуры

Многовековая история приручения украинцев различными друзьями-завоевателями научила народ ради самосохранения дозировать правду, маскировать ее, прятаться от нее. Самоироничная формула зафиксирована в пословице: «Хохол каже мало-мало, а в коморі сало, сало»... И сегодня, если кого-то похвалишь за красивую вещь, обязательно прокомментирует, что она ничего не стоила, или ей уже сто лет; если речь о чем-то подороже — это кто-то подарил или богатый родственник дал попользоваться. И домов ни у кого нет, так себе — хатынки.

Но наибольший вред наносят нам «не так тії вороги, як добрі люди». Особенно когда издают законы — полуправды, проработанные

с непредсказуемыми последствиями. Орел мух не ловит. Поэтому создатели и «продвигатели» Закона «О введении контрактной формы в сфере культуры ...», которые будто бы руководствовались желанием раскрепостить актеров и вместо бессрочных трудовых договоров предложить заключать контракты на один-три года, о формуле самого контракта позаботиться забыли.

Руководители в восторге. Они теперь легко будут избавляться от балласта, работать в театрах отныне будут исключительно гениальные и талантливые, а главное — что именно руководители при помощи созданных, по сути, ими самими комиссиями и будут определять степень актерского дарования.

Профсоюз работников культуры Украины в письме к руководителям учреждений отмечает: «Утверждение норм вышеуказанного закона возможно лишь после принятия подзаконных актов (нормативно-правовой базы) с соблюдением норм украинского и международного законодательства». Каких именно и когда, не указывается, но грозно добавляется о подготовке представления в Конституционный Суд Украины. В то же время профсоюзы разработали рекомендации по внедрению контрактной формы трудового договора, в каждом из пунктов которого есть намеки на точки возможного сопротивления. Прямой призыв — закон необходимо выполнять, скрытый — ищите пути самозащиты. К этому добавляется «Форма контракта», пока, как говорят, «рыба», а не документ, соответствующий специфике театрального дела, который еще должен быть согласован Министерством культуры так же, как и внесение изменений в приказ Министерства «Об утверждении штатных расписаний государственных и коммунальных театров». Последний документ и является слабым звеном, которое всю цепь нововведений делает бессмысленной. Пока финансирование театров, согласно советской схеме, происходит по штатному расписанию, мы будем иметь имитацию реформы. Оптимизация в пределах устаревшей регламентации прокладывает путь к новым комбинациям.

Начинать не только театральную реформу в области искусства необходимо с создания условий для негосударственного финансирования. Спонсорство, меценатство на выгодных для них экономических условиях в развитых странах становятся весомым дополнением к государственной опеке.

С нового сезона во многих театрах начнется этот судьбоносный переход на контрактную систему. То, что он, всем понятно, не продуман, на руку ответственным руководителям и их подчиненным. Ведь именно индивидуальный, с исключительными условиями, контракт на сегодня является реальным выходом из затруднительной ситуации.

Союз театральных деятелей Украины призывает все первичные ячейки набраться мужества бороться за свои права, выступать солидарно со всей мощью общественной организации. Наши представители обязательно должны входить в состав конкурсных комиссий, мы должны осветлять и публично осуждать малейшие проявления несправедливости, говорить исключительно правду. Совесть — благой учитель и родной тиран. Нам необходимо обогащать друг друга опытом побед. Министр культуры Евгений Нищук также с нами: «Министерство культуры и я лично буду направлять нашу работу на то, чтобы избежать рисков, возникающих с введением этого закона. Наша работа заключается в том, чтобы быть в адвокации с мастерами, а не создавать дополнительные рычаги на деятельность театральных коллективов — при выборе руководителей, творческого, художественного состава и т. п. Я хочу принять во внимание все конструктивные замечания ...»

В Польше контракты в разных воеводствах очень различаются между собой.

Актеры обуславливают права защиты своей личности. И этот вопрос сегодня актуален не только в театре. В наших театрах ситуации тоже очень разные. Где-то актеры получают скромные 13 000 гривен, а где-то — и 4 000 гривен за счастье.

Ежегодно самые крупные онлайн-словари по количеству запросов определяют слово года. В этом году это «identity» — идентичность, индивидуальность.

Поэтому когда дойдет до персонального содержания контракта, не надейтесь, что «знакомый черт не съест». Особенно когда речь идет об артисте в «возрасте согласия». Поэтому хотя всего и не предусмотреть, но максимально отметить, что по контракту театр обязан предоставить артисту, жизненно необходимо. Прежде всего это вопрос занятости в театре. Сколько новых ролей планируется? Назначением на роль можно скомпрометировать артиста. Предполагается его право на отказ от роли? Если на одной роли два артиста, контракт предусматривает равное для обоих количество репетиций? Как быть, если один исполнитель заболел, а у другого заранее согласованный съемочный день?

Театральная практика ставила и будет ставить многочисленные вопросы. Тайно все надеются на мудрость руководства, вполне возможно, боятся требовать открыто пусть не жесткие, но продуманные условия подписания контракта. И все же не забывайте — «хозяин каши может и пальцем ее размешивать»!+

Сильные руководители чаще всего на самом деле мудрые и талантливые специалисты. Но все мы должны осознавать необходимость выстраивать формальную сторону трудовых отношений с максимальным уважением к обоюдной ответственности.

Есть такие, у кого шея мерзнет без ошейника, но если контрактная система не поможет всем членам творческого коллектива стать людьми единого, а не одинакового мышления, коллективная природа театральной деятельности уничтожит ее.

Всем служителям театра надо сегодня, как никогда, держаться вместе. Стать другим гораздо легче, чем стать самим собой. И на этом пути с посохом прочной открытой правды мы должны подниматься к вершинам дела нашей жизни, смысла нашего существования, которое должно возвышать у нас и наших зрителей божественное начало (<http://day.kyiv.ua/ru/blog/kultura/instinkt-umalchivaniya-pravdy>). – 2016. – 07.07).

***

Блог на сайте: PRAVOTODAY

Про автора: Адвокат Морозов Е.А.
(судебная защита)

Публичные торги: последствия недействительности отчета об оценочной стоимости имущества.

Верховный суд Украины правовыми позициями от 06.04.2016 г. и от 29.06.2016 г. подтвердил, что даже повторные публичные торги должны происходить в пределах действительности отчета об оценочной стоимости имущества. Несоблюдение этих правил является основанием для признания публичных торгов недействительными, при нарушении прав и законных интересов лица, которое их оспаривает.

К этому выводу пришел Верховный суд Украины в постановлениях от 6 апреля 2016 по делу № 3-242гс16 и от 29.06.2016 г. по делу № 6-547цс16.

В частности, суд указал на то, что Порядок реализации арестованного имущества регулируется, в частности, Законом № 606-XIV и Временным порядком.

В соответствии со статьей 1 Закона № 606-XIV исполнительное производство как завершающая стадия судебного производства и принудительное исполнение решений других органов (должностных лиц) - это совокупность действий органов и должностных лиц, определенных в настоящем Законе, направленных на принудительное исполнение решений судов и других органов (должностных лиц), которые производятся на основаниях, в пределах полномочий и способом, определенных этим Законом, другими нормативно-правовыми актами, принятыми в соответствии с настоящим Законом и другими законами, а также решениями, согласно этому Закону подлежат принудительному исполнению.

Частью 3 статьи 62 Закона № 606-XIV предусмотрено, что имущество передается на реализацию по цене и в порядке, определенным статьей 58 настоящего Закона.

В соответствии с пунктом 1 раздела II Временного порядка реализация имущества осуществляется после определения его стоимости (оценки) в соответствии со статьей 58 Закона № 606-XIV.

Согласно части 1 статьи 58 Закона № 606-XIV определения стоимости имущества должника проводится государственным исполнителем по рыночным ценам, действующим на день

определения стоимости имущества. Для оценки по регулируемым ценам, оценки недвижимого имущества, транспортных средств, воздушных, морских и речных судов государственный исполнитель привлекает субъекта оценочной деятельности - субъекта хозяйствования, который осуществляет свою деятельность в соответствии с Законом Украины «Об оценке имущества, имущественных прав и профессиональной оценочной деятельности в Украине».

Частями 2-4 статьи 58 Закона № 606-XIV предусмотрено право сторон исполнительного производства обжаловать результаты оценки имущества и порядок их обжалования в передаче имущества на реализацию.

В случае, если сторона исполнительного производства не реализовала свое право обжалования отчета субъекта оценочной деятельности в предусмотренный законом срок, этот отчет об оценке имущества вступает в силу и является основанием для реализации имущества с публичных торгов по начальной цене, определенной в отчете (часть 5 статьи 58 часть 3 статьи 62 Закона № 606-XIV, часть 2 статьи 43 Закона Украины «Об ипотеке»).

Пунктом 1 раздела V Временного порядка определено, что реализация имущества осуществляется путем проведения организатором электронных торгов. Передачей имущества на реализацию считается момент внесения информации о лоте в систему электронных торгов. Стоимость имущества, переданного на реализацию, является действительной на период реализации имущества.

Вместе с тем в соответствии с частью 5 статьи 58 Закона № 606-XIV отчет об оценке имущества в исполнительном производстве считается действующим в течение шести месяцев со дня его подписания субъектом оценочной деятельности - субъектом хозяйствования. По истечении этого срока отчет теряет силу и оценка имущества проводится повторно.

Таким образом, исходя из системного анализа приведенных норм, отчет об оценке имущества действует, если со дня его подписания до дня проведения публичных торгов прошло не

более шести месяцев. После окончания этого срока обязательным условием назначения и проведения публичных торгов является получение нового отчета об оценке имущества.

Вывод: Проведение публичных торгов по реализации имущества по цене, определенной отчетом об оценке имущества, утратившим силу, является нарушением установленных законодательством правил о порядке реализации имущества на публичных торгах, а, следовательно, является основанием для признания этих торгов недействительными при нарушении прав и законных интересов лица, которое их оспаривает.

Необходимо указать, что вышеизложенная постановление аналогична и соответствует судебной практике принятой ранее.

В частности Верховный Суд Украины на совместном заседании Судебной палаты по гражданским и хозяйственным делам 1 октября 2014 принял постановление по делу № 6-147цс14, предметом которой был спор о признании недействительными результатов публичных торгов и протокола проведения публичных торгов по продаже недвижимого имущества, признании недействительным свидетельства о приобретении имущества с публичных торгов.

В указанном постановлении суд констатировал, что проведение публичных торгов по реализации имущества по цене, определенной отчетом об оценке имущества, утратившего силу, является нарушением части пятой статьи 58 Закона Украины и основанием для признания таких торгов недействительными.

До конца 2012 года правовой позиции Верховного суда Украины, как кассационной инстанции, считалось, что в ГПК, ХПК и ЗУ «Об исполнительном производстве» отсутствуют правовые нормы, которые бы давали право должнику обращаться с иском о признании публичных торгов недействительными, как и отсутствуют указания условий признания их таковыми.

Во Временном положении о порядке проведения публичных торгов по реализации арестованного недвижимого имущества

содержатся только нормы признания открытых торгов не состоявшимися.

Впоследствии Верховный Суд Украины изменил свое видение решения дел указанной категории и высказал иную правовую позицию и указал следующее.

Общий перечень способов защиты гражданских прав и интересов определен в статье 16 ГК, согласно пункту 2 части 2 которой одним из таких способов является признание сделки недействительной.

Учитывая то, что отчуждение имущества с электронных торгов относится к сделкам купли-продажи, такое соглашение может быть признан недействительным в судебном порядке по основаниям несоблюдение в момент ее совершения требований, установленных частями 1-3 и частями 5, 6 статьи 203 ГК, в частности, связи с несоответствием содержания сделки ГК и другим актам гражданского законодательства (часть 1 статьи 215 настоящего Кодекса).

Для применения последствий несоблюдения указанных требований, при разрешении спора о признании электронных торгов недействительными судам необходимо установить имело ли место нарушение требований Временного порядка и других норм законодательства при проведении электронных торгов; повлияли эти нарушения на результаты электронных торгов; имело ли место нарушение прав и законных интересов истцов, которые оспаривают результаты электронных торгов.

Указанная выше правовая позиция изложена в постановлении Верховного Суда Украины от 24 октября 2012 года по делу № 6-116цс12 (<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3597/1422/>). – 2016. – 06.07).

***

Блог на сайті: Цензор.НЕТ

Про автора: Володимир Кухар голова ГО "Українська альтернатива", офіцер резерву ЗСУ.

Троїста зрада: Амністія ОРДЛО

Коли в одному зі своїх інтерв'ю Віктор Медведчук заявив, що виконавці не підпадуть під амністію, а організатори будуть амністовані,

якось одразу не повірилося. Де ж логіка? Виконавці, люди, які виступили спусковими гачками, отримують своє, а ті, хто тими гачками маніпулював - ні? З точки зору тверезого глузду якраз організатори антидержавних акцій мали б понести відповідальність. Хоча б для того, щоб запанувала справедливість і щоб на майбутнє не було спокус пробувати розвалювати країну.

Але ж ні, Медведчук чітко все розписав: ті, хто підуть по статті «терористичний акт», амністовані не будуть, зате організатори і призвідці по статті «створення терористичної групи чи терористичної організації» - Захарченко, Плотницький та інші, підпадають під амністію, прописану ще восени 2014 року

* * *

Яка вона, амністія від 16 вересня 2014 р.? Прийнята Верховною радою, на якийсь час вона зникла з радарів. Тодішній голова ВР Турчинов навіть оголосив, що амністія ця якась не така і що він її не підписав. Як таке можливо - взяв, і не підписав, - окреме питання. У дійсності ми маємо проголосований у цілому законопроект.

Проект Закону «Про недопущення переслідування та покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей» не містить означення предмету закону. Про що у ньому йдеться, що таке «події»? Навіть слово «конфлікт» не вживається, не те що «збройний конфлікт» чи «війна». Таке розмите трактування дозволяє розтягувати амністію в часі аж до 22 лютого 2014 року і приховувати більшу кількість злочинів.

Усіх судять за внутрішнім українським законодавством, відтак трактуючи конфлікт як внутрішній український. А що робити з російськими найманцями? У Кримінальному кодексі Росії є стаття проти найманства - ст. 359. Закон про амністію не оперує поняттям громадянства, не відокремлює українських громадян від росіян, загальнокримінальні злочини від міжнародних. Чому амністія не розглядається у контексті міжнародного права?

Законопроект передбачає звільнення від відповідальності людей, фактично, без перевірки, бо механізму перевірки нема.

То ж які злочини в «зоні АТО» виводяться за рамки кримінального переслідування? Стаття

113 Кримінального кодексу України (диверсія); ст. 115 (умисне вбивство); ч. 2 ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого); ч. 2 ст. 147 (захоплення або утримання особи як заручника, якщо вони були вчинені щодо неповнолітнього або організованою групою, або були поєднані з погрозою знищення людей, або такі, що спричинили тяжкі наслідки); ст. 152 (згвалтування); ст. 187 (розбій); ст. 201 (контрабанда); ст. 258 (теракт); ст. 297 (наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого); ст. 348 (посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця) тощо.

Всього - близько 20 статей Карного Кодексу України. Здавалося б, досить широкий перелік.

Але разом з тим у Законі в переліку злочинів, за які відповідальність зберігається, немає таких, як порушення правил ведення війни, екоциду, найманства тощо. Тоді як ці злочини закріплені в міжнародних угодах, стороною яких є Україна! Порушення правил ведення війни взагалі не розглядається. Римський статут не ратифікувала ні Україна, ні Росія. Але є ж Женевська конвенція і доповнення до неї - по ній цілком можна судити.

Проте тактика авторів законопроекту така, що вони найбільш принципові статті робили незастосовними до злочинців. Таким чином знімається відповідальність не лише по багатьох тяжких статтях, але й по особливо тяжких. Наприклад, серед злочинів проти основ національної безпеки України з-під відповідальності колаборантів виведено такі статті, як особливо тяжкі посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, державна зрада, перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань, шпигунство.

Амністуються злочини проти громадської безпеки: створення злочинної організації,

сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності, бандитизм, втягнення у вчинення терористичного акту, публічні заклики до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, фінансування тероризму, створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства.

За злочини проти прикордонників, правоохоронців, планують переслідувати. Але за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї - ні.

Непокараними відповідно до «мирного плану президента» мали б залишитися погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу, погроза або насильство щодо журналіста, погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Щоб той, хто вчинив проти тебе злочин був покараний, тобі треба, як мінімум, вмерти.

Організатори і, що не менш важливо, фінансисти злочинів уникають відповідальності.

От як наша влада збирається боротися з метастазами сепаратизму та з колаборантами в інших регіонах України, якщо дозволяє підривати основи державних інститутів?

У злочинах проти особи підсудними залишаться умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб. Але хіба не повинні також каратися такі тяжкі злочини, як убивство через необережність, умисне тілесне ушкодження?

Не караються такі «дрібниці», які підривають економічну спроможність держави та зміцнюють колаборантів, як підроблення грошей, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Що вже й казати про пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів, незаконне заволодіння транспортним засобом. Більш як

півсотні знищених окупантами і колаборантами мостів - це теж «дрібничка». Медведчука, певне, влаштує.

Ну і не буде кому відповісти за пропаганду війни, планування, підготовку, розв'язування та ведення агресивної війни, порушення законів та звичаїв війни. Із законами та звичаями війни уже вище розібралися - нема війни, нема порушень. Пропаганда війни - воно ж що, нікому конкретному ногу не прострелили. Дарма що через промивання мізків люди гинуть тисячами.

Законопроект знаходиться від запровадження на відстані двох підписів - голови ВР і президента. Підписи не ставлять, бо нагорі чекають, щоб побільше ворогів України потрапило під дію закону і щоб виконати вимоги пункту 1 про місячник здачі зброї і звільнення заручників. Ну і, певне, з думкою про те, як причетним у ВР уникнути відповідальності за документ, прийнятий з порушенням процедури.

* * *

Таким чином, закон фіксує низку положень, які суперечать принципу справедливості та національним інтересам України. І уся ця благодать для ворогів України приймалася на національним інтересам України. І уся ця благодать для ворогів України приймалася на закритому засіданні Верховної ради. Табло під час голосування не працювало. Яка була процедура підрахунку голосів? Хто ризикнув підписатися під документами, які фіксують підсумок «голосування»?

Амністія колаборантам приймалася протягом одного сесійного дня 16 вересня. Ось так одним махом, без ознайомлення, обговорень і з порушенням процедур прийняли намальований на коліні президентський законопроект про амністію. А ще - про особливості самоврядування в «окремих районах» Донецької та Луганської областей і про проведення у них виборів.

Вибори і особливий статус так досі і не відбулися. Але нас за них продовжують зусібіч шпетити, як ніби ми зобов'язані. І більшість європейських очільників, і американська адміністрація Обама. Так, як ніби це ми захопили півострів іншої держави і зламали

усю міжнародну систему, яка вибудовувалася після Другої світової.

Сьомого липня у Києві шеф зовнішньої політики США Керрі. Дуже може бути, що в контексті його приїзду влада спробує пропхати цей троїстий букет: амністія колаборантам - вибори в ОРДЛО - особливий статус «окремих районів». Кожен з цих кроків - спосіб легітимізувати ОРДЛО і заморозити територіальний розкол України.

Дискурс щодо тимчасово окупованих територій повинен складатися з роботи для відновлення суверенітету і територіальної цілісності країни, демілітаризації, деокупації, відновлення правопорядку, тимчасового обмеження у виборчих правах і позбавлення громадянства України категорій населення, які чинили злочини проти національної безпеки і пов'язаних з ними злочинами проти особи. Амністія має йти не на початку, а на завершення цього переліку. Але для влади легше «увійти в положення» партнерів, ніж рубатися за національні інтереси. Ніж переголосувати нечесно пропихнуті законопроекти. Але колаборантів забудуть - тих, що на державному рівні. А державні діячі і патріоти залишаться.

Стоїмо! (http://censor.net.ua/blogs/3134/trosta_zrada_amnstyia_ordlo). – 2016. – 07.07).

***

Блог на сайті: Інформатор
Про автора: Віталій Купрій

Реформа Міністерства юстиції у сфері державної реєстрації прав власності призвела до хаосу

Я вже не перший раз впродовж декількох місяців чую, що непродумана реформа Міністерства юстиції у сфері державної реєстрації прав власності призвела до хаосу і численним рейдерським схемам.

Відмова від обов'язкового паперового документа з відповідним рівнем захисту, який підтверджує право власності, значно спростило шлях шахраям до незаконного збагачення за рахунок власників нерухомості і корпоративних прав.

Один із приватних нотаріусів розповів мені, що електронна система держреєстрації наразі

настільки незахищена, що хакери можуть зламати її і впродовж лічених хвилин змінити власників в десятках підприємств. Один із таких випадків розслідується зараз правоохоронцями, але без обнадійливого прогресу.

Юрист Артем Афан абсолютно правий в своїй оцінці ситуації і його рекомендації, які викладені в статті “Україну накрыло цунами рейдерства” мають стати корисними власникам компаній і майна. Проте мені б дуже хотілось, щоб свою позицію з цієї проблеми виказав Міністр юстиції Павло Петренко. Хіба для такої “реформи” він їздив до Грузії ще 2 роки тому щоб перейняти сучасний досвід у сфері держреєстрації майнових і корпоративних прав? (<http://www.informator.news/blog/reforma-ministerstva-yustytsiji-u-sferi-derzhavnoj-rejestratsiji-prav-vlasnosti-pryzvela-do-haosu/>). – 2016. – 11.07).

***

Блог на сайті: День

Про автора: Дмитрій Плахта

Страна, которая не кормит науку...

Недавно правительство - здесь процитирую с сайта Министерства образования и науки Украины - «дало большую свободу бюджетным научным учреждениям». Теперь бюджетные научные учреждения смогут предоставлять более широкий круг платных услуг и дополнительно пополнять свой бюджет. В частности, они смогут предоставлять платные консультации по вопросам образования, рекламы, дизайна и т.д., а также предоставлять услуги с использованием фондов библиотек, музеев и других материальных ценностей, которыми располагает учреждение. Мол, это решение поможет увеличить финансовые поступления в научных учреждений, финансирование которых сейчас находится на крайне низком уровне.

Вообще постановление «О внесении изменений в перечень платных услуг, которые могут предоставляться бюджетными научными учреждениями» МОН просматривает и расширяет уже не первый раз, преследуя цель привлечь дополнительные внебюджетные

средства для научно-технических разработок. На деле же получается, что власть вместо того, чтобы конкретным образом помогать интеллектуальному локомотиву общества воплощать в жизнь новейшие технологии, делает из ученых ремесленников платных услуг.

«Недостаток финансирования в отечественной науке», «финансовое положение в науке», «на науку нет денег!» - плачевное состояние украинской научной отрасли чаще всего описывают именно так. И все уже давно привыкли к тому, что в большей степени отечественная наука не развивается, не живет, а просто выживает. Однако есть вера в то, что это утверждение за следующие десятилетия не укрепится до статуса аксиомы.

Перефразируя известное выражение, страна, которая не кормит свою науку, будет кормить науку других государств. Вот так Украина из государства с некогда развитой и перспективной наукой превратилась в потребителя чужих инноваций, за которые приходится платить втридорога. Кроме того, с каждым годом все острее встает проблема «утечки мозгов» - эмиграции наиболее образованных и квалифицированных специалистов в другие страны. Обидно, когда Украина вкладывает средства в образование тех специалистов, которые применяют свои навыки и знания в других местах. А еще обиднее потеря потенциальных плодов их работы, которые могли бы служить на благо нашего государства.

А в худшем варианте, страна, которая не кормит свою науку, может начать кормить... чужую армию. Сейчас, во времена военного конфликта на Востоке и глубокого финансового кризиса, Украине как будто стало совсем не до науки. Война стала очередным пунктом в длинном перечне причин, почему правительство не выделяет необходимых средств для развития науки. Хотя война, наоборот, должна стать катализатором прогресса в этом вопросе. Именно от ученых можно было бы получить существенную помощь за счет разработок новейшего вооружения.

В течение десятилетий правительства приходят и уходят, сосредотачиваясь

исключительно на задаче удержаться как можно дольше во власти. Отсюда отсутствие системного государственного мышления на перспективу. Большинству министров, которые не способны видеть дальше своего носа и порога кабинета, не интересны такие вещи, как дальновидная позиция в вопросе развития науки.

«У нас в стране есть проблема с тем, чтобы результат научного исследования превращался в инновацию. Инновация - это уже технологическое решение, которое вытекает из научного результата, который можно внедрить непосредственно в какую-то определенную сферу. Часто мы приходим к определенному результату исследования, но у нас не хватает

уже средств и соответствующих умений, чтобы превращать это в технологические решения. Парламенту над этим нужно будет поработать, потому что это требует также совершенствования законодательства», - отметила в прошлом году во время лекции в Летней школе журналистики Лилия Гриневич, которую не упрекнешь в отсутствии должной дальновидной позиции. Однако для реализации планов необходимы изменения в законодательстве, правильные изменения. Все-таки ученым нужны не «привилегии» в виде заработка от консультаций и рекламы, а реальное финансирование исследований и проектов(<http://day.kyiv.ua/ru/blog/politika/strana-kotoraya-ne-kormit-nauku>). – 2016. – 11.07).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 12 (115) 2016**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка:
А. Бергелська

Підп. до друку 18.07.2016.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,94.
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3
siaz2014@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1390 від 11.06.2003 р.